

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Коло

СРПСКИ НЕДЕЉНИ ИЛУСТРОВАНИ ЛИСТ

СА БЕОГРАДСКИМ РАДИО ПРОГРАМОМ

Број 79

3 јули 1943

Дил. 5

*Лепоте
Шумадије*

(Снимак: М. Роглић)

Календар мога комшије

НЕДЕЉА, 27 ЈУНИ

Удаје се из нашег сусетства једна пепа наша сусетка девојка. Младожења узео да пита свог малог шурака:

— Зар не жалиш што ћу да одведем твоју велику сестру?

— Не, али жалим тебе!

ПОНЕДЕЉАК, 28 ЈУНИ

Љути се нешто јуче госн комшија па га питамо шта му је, кад он одмахну руком:

— Како да не будем бесан... Био сам данас код очног лекара и он ми преписао неке капљице за очи, а ја заборавио да га питам да ли да их употребљавам пре или после јела...

УТОРАК, 29 ЈУНИ

Прича синоћ госн комшија:

— Моја жена осећа страшне болове у последње време. Целе ноћи само јауче.

— Па јесте ли предузели штогод?

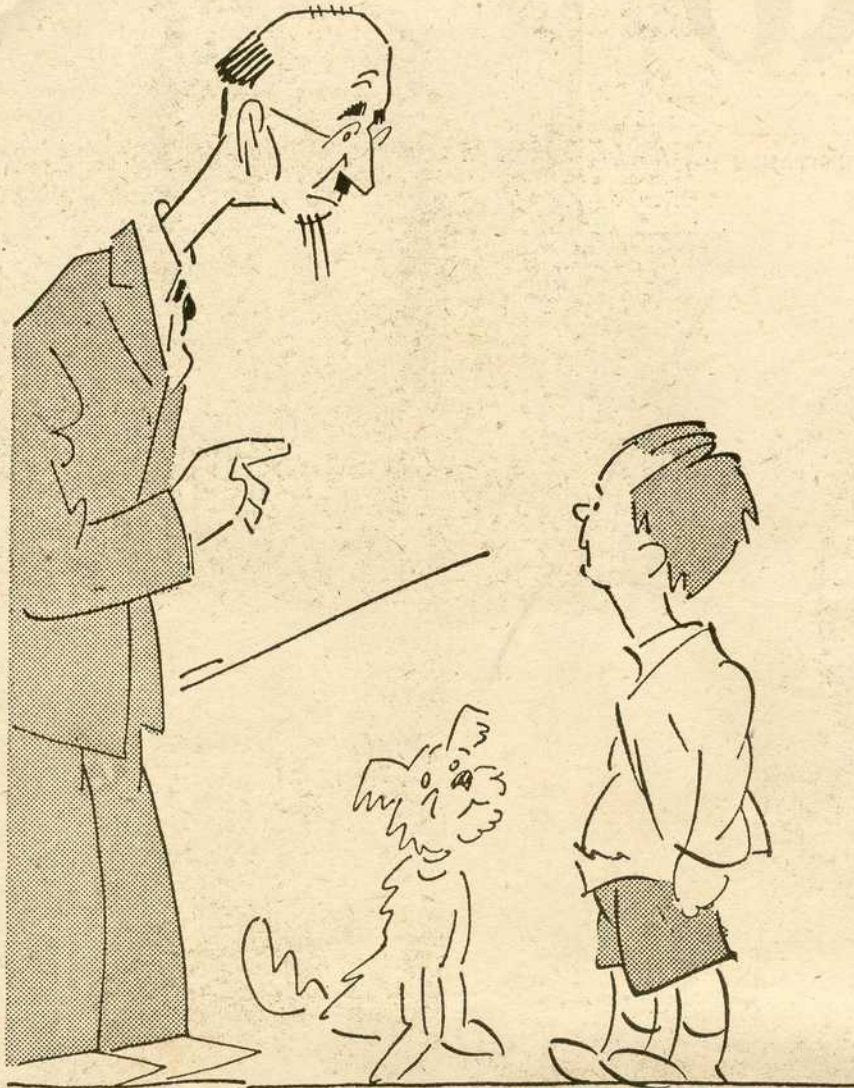
— Како да нисам! Метнуо сам вате у уши, али не помаже.

СРЕДА, 30 ЈУНИ

Она наша сусетка што никако не може да се уда, добила карту преко Црвеног крста од вереника из Америке, и сва уسخићена и уплахићена улетела у наше друштво код госн комшије, па с врата кликнула:

— Ево, пише ми вереник да ћемо се венчати чим буде успела савезнична офанзива.

— Лепе си нам оцене донео, твој друг Јова, свакако, нема толико двојки.
— Јес', али, њему је лако. Он има интелигентне родитеље.

Госпа комшиница је погледа сажалљиво па јој рече:

— Ју, црна комшиница, па то значи има да останете уседелица.

ЧЕТВРТАК, 1 ЈУЛИ

Ви већ знате да наш госн комшија воли чашицу. Синоћ, онај наш сусед професор пита га:

— Колико чаша вина попијете дневно, госн комшија?

— Па, тако, једно десетак — два наест!

— До врага! Ја не бих могао да попијем ни толико чаша воде!

— Па ни ја!

ПЕТАК, 2 ЈУЛИ

Она наша отмена сусетка каже јуче после ручка својој девојци:

— Ана, ако ме буде тражио телефоном неки сувоњави господин с брадицом, реците му да ћу му телефонирати доцније!

СУБОТА, 3 ЈУЛИ

Јуче се вајка госн комшија:

— Ето видиш, како сам пропустио прилику.

— Какву прилику?

— Тако пепо!

Да сам нешто и ја сад у емиграцији у Лондону, могао сам да будем ако не председник владе, а оно бар министар број 2.

— Како: министар број 2?

— Па тако лепо, видиш да поједини ресори имају дупле министре, а сваки министар има бар двапут да се обреди као председник владе, а башка што ниједан нема шта да ради јер нема ресор... М-ћ

О свету и сварењу

КАКО ЈЕ ПРОНАЂЕН ПЕРГАМЕНТ

Пергамент је материјал за писање који је начињен од животињске коже (козе, свиње телад). Кожа приправљена за писање први пут је употребљавана у граду Пергаму у Малој Азији и по томе је добила име пергамент.

Прича се да је пергамски краљ Еумен II који је владао у другом веку пре Христа, хтео да направи библиотеку која би била већа од чувене александријске библиотеке Птоломеји који су владали Мисром. Били су озлојеђени што неко жели да створи библиотеку већу него што је има Александрија, па нису хтели краљу Еумену да дају папирбус. Тада су људи краља Еумена били принуђени да пронађу нов материјал за писање и пронашли су пергамент.

Употреба пергамента толико се ширила да је у четвртном веку после Христа потпуно истиснула употребу папирбуса. Међутим употреба пергамента имала је и слабе стране. Најпосе је пергамент био врло крпљив а ватим се до њега врло тешко долазило.

Због тога је тражено ново светство за писање и тако се пошло до хартије.

ЗАШТО СЕ НОСИЛА БРАДА?

И у погледу ношења браде влада — мода. Свако доба имало је своју моду и у том погледу те су браду људи некада били а некада је носили. Тако су људи за време римског цара Харитијана (117—138 г. после Христа) били брзобрици. Међутим једног дана цар Харитијан пустио је браду па би сакико једну брадавицу на свом лицу. За падем су пошлци и други те се ускоро ношење браде сматрало као правило.

КОЛИКО ЈЕ СТАРА СВЕЋА?

Свећа је може се већи исто толико стара колико и само хришћанство а њен облик је исти као и у деветом веку. Али још у четрнаестом веку штеледе су се

свеће и по краљевским дворима. Према њиховом броју одређивано је богатство власника двора и сјај свечаности. У петнаестом веку свеће су почеле да се употребљавају у црквама. Но тек у деветнаестом веку почеле су да се израђују свеће од стеарина које су биле јединствене али које су мање трајале од оних од воска. Постепено свеће су усавршавањем све до данашњег дана.

ЕСКИМИ ИЗУМИРУ

Они којима је поверено старање о северним поларним крајевима труде се свим силама да рече један заиста тежак проблем. Многобројним испитивањем утврђено је да се чисто ескимска васа постепено губи и да уступа место једној новој васи коју паје укшпање Ескимна и белих људи.

Декаленија Ескимна одавно је већ утврђена. У првом веку то долази због тога што се Ескимна сала хране храном која је увезена и која не може Ескимима да да ону виталност коју су имали некада хранећи се примитивном храном Ескимна уопште не могу да поднесу болести које може лако да поднесе сваки просечни бели човек. Због тога се сматра да су Ескимна као засебна васа осуђени на изумирање.

ДОБА ЗРЕЛОСТИ КОД НЕКИХ ЖИВОТИЊА

Мали горило у први мах развија се спорије него кзкво мало лете истога доба. Међутим већ после прве године старости настаје промена. Јер горило почиње нагло да се развија тако да је у трећој години већ потпуно развијен.

Јавови и тигрови постигну пуну своју снагу у четвртој години, док лавље мачке постигну пуну снагу већ у другој години.

Слов је највећа животиња те тој највише времена треба да се развије. Пупа младост слонова траје двадесет и пет го-

дина и тек после толико година слон достиже пуну своју висину и пуну своју снагу.

ИСТОРИЈА ХАРТИЈЕ

Хартију су први почели да праве Кинези и то како се мисли у другом веку пре Христа. У седмом веку после Христа из Кине се прављење хартије пренело у Кореју и Јапан у коме се у осмом веку знало за прављење хартије од старих ланених крпа.

Крајем осмог века зна се да је постојала фабрика хартије у Багдаду. Она је постојала све до петнаестог века. У десетом веку град Дамаск правио је одличну хартију и слао је у Европу. Вештину прављења хартије донели су у Европу Маври када су освојили Шпанију. У дваестом веку је почела хартија да се израђује у Валенсији. После ње требало много времена да се прављење хартије пренесе и у друге у то време најразвијене земље.

И Арапи су правили хартију од ланених крпа. Производња хартије међутим силно се развила тек крајем деветнаестог века када је пронађена машина за фабрикацију хартије.

НАЈСТАРИЈА НАУКА

Од свих наука несумњиво је најстарија астрономија, којом су се са врло много успеха и тачности бавили и најстарији народи којих више нема јер су давно изумрли. Стари Кинези су познавали објекте астрономије од много времена пре Христа и обрађивали је са највећом математичком тачношћу. У седамнаестом веку пре Христа они су научним путем одређивали помрачење сунца, док га и данас многи примитивни људи у Европи сматрају као какво чудо и претсказивање.

МЕТЕОРИТИ

Највећи делови метеора који падну на земљу зову се метеорити или метеорско камење. Највећи метеорит пађен је на северозападној обали Гренланда. Тежак је 25.000 килограма. У Србији је после метеорске појаве 1877 године пађено неколико комада метеорског камења у близини Сокобање од којих је највећи тежак 18 килограма а најмањи 250 грама. Ситно метеорско камење пада понекад као киша на земљу. Таква случај био је 1803 године у Француској.

МАЛЕ ЗАНИМЉИВОСТИ

* Римљани, који су саградили врло много мостова, нису знали за гвоздене мостове. Први гвоздени мост саграђен је тек 1779 године.

* Као најтоплији продукт земљин сматра се лава коју избадују вулкани. У тренутку када излази из кратера, лава достиже топлоту од 1200 до 1650 Целзијусових степени.

* Холандија је толико равна земља да је у њој највећи планински врх, који се зове Валзер Берг висок свега 323 метра. Дакле, мањи од наше Авале.

* Као најбољи спроводник електрицитета сматра се бакар. Међутим бољи спроводник електрицитета од бакра је сребро, само се бакар више употребљава зато што је јефтинији.

* Пасуљ данас омиљена храна широким слојевима није био познат у старо време. Тек у седамнаестом веку пасуљ је донесен у Европу где се убрзо развио по свим земљама.

* Посматрањем кроз астрономске лупине утврђено је да су многе звезде које слободним оком гледаше изгледају као једна звезда у самој ствари састављене од две три па и више звезда. У тај ред звезда спада више од једне године свих звезда.

* Површина целе земље износи око 510 милиона квадратних километара. Од тога 365 милиона квадратних километара покривено је водом. Дакле вода заузима седам десетина земљине површине.

* Утврђено је да се сунце постепено хлади. Ако се то хлађење настави садашњом брзином онда ће сунце после 40 трилиона година имати само половину своје садашње величине.

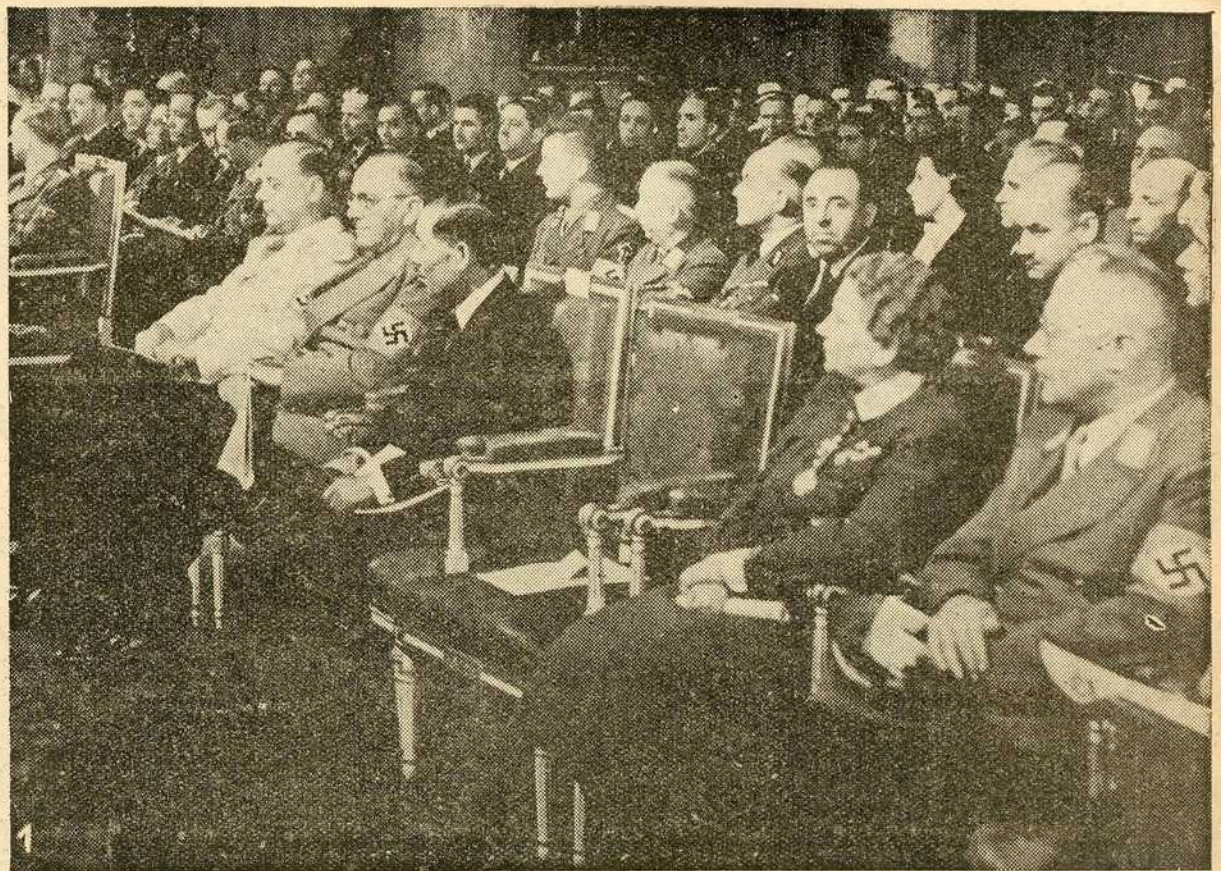
* Кад мачак почне енергично да гребе какав ливени предмет не ради то као што се обично мисли да изопшти ноште. Не, он се само на тај начин труди да се ослободи старих ноката испод којих му расту нови.

Главни уредник Мића Димитријевић * За фотографије Александар Симић * Цртач Ђорђе Лобачев * Уредништво Поекарска ул. бр 31 Телефон 25-010 * Власник и издавач Српско издавачко предузеће А. Д. Јован Тановић * Администрација Дечанска 31 Београд. Тел. 24-001—10 штампа „Штампарна Београд“ А. Д. Дечанска 31. Тромесечна претплата 58.— дина.

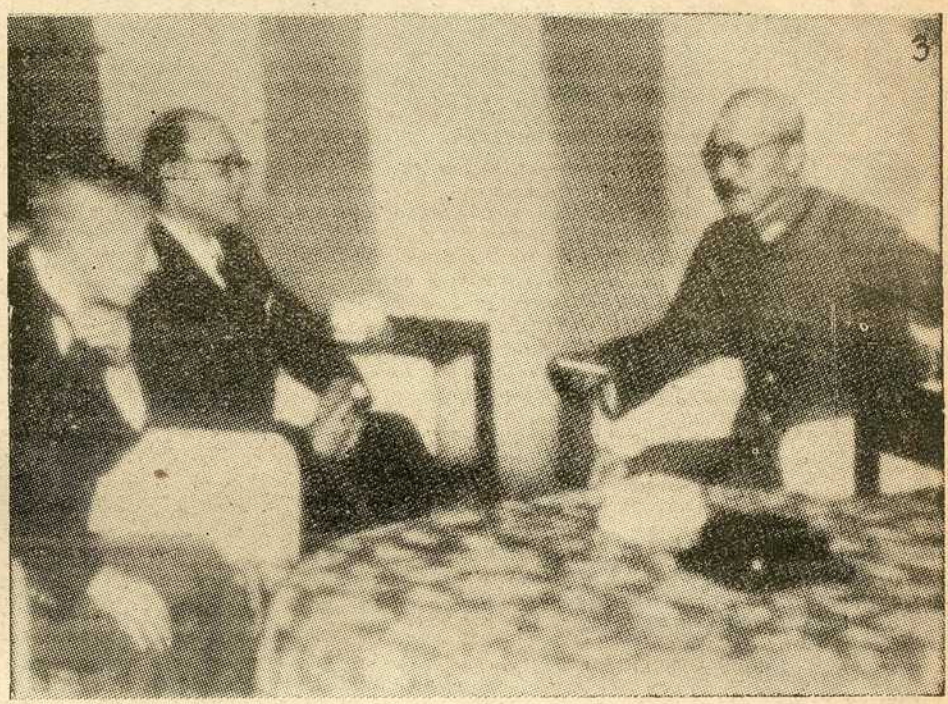
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Кроз годинаше

1 — У Бечу је одржан други међународни конгрес националних новинара, који у данашњим данима има велики политички значај. Први састанак делегата којих је било око 400 одржан је у сали старог царског двора у Бечу. На слици с лева на десно: Рајхсминистар Розенберг, гаулајтер др Јури, јапански посланик Јакума, делегат Финске госпођа Луковен.

2 — Одлучни борац за слободу Индије Субхаа Чандра Bose, који је дуже времена боравио у Немачкој и Италији, стигао је у Јапан, где је одмах био примљен код председника Јапанске владе Тоја. Његов повратак у Источну Азију значи појачање борбе индијског народа за слободу и независност. Слика коју доносимо стигла је из Токија белинограмом у Берлин.

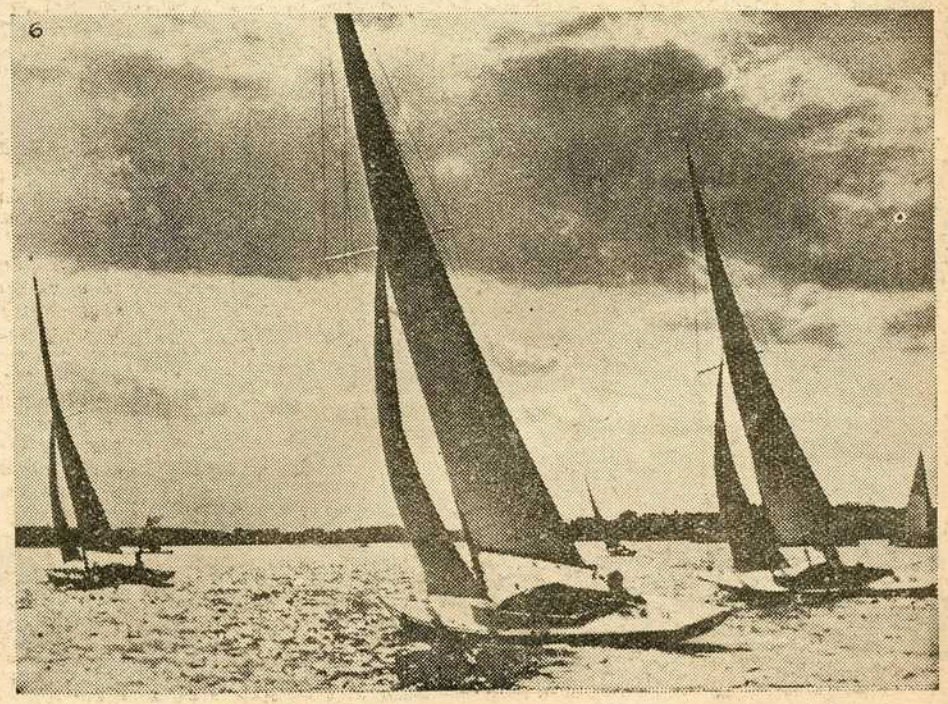
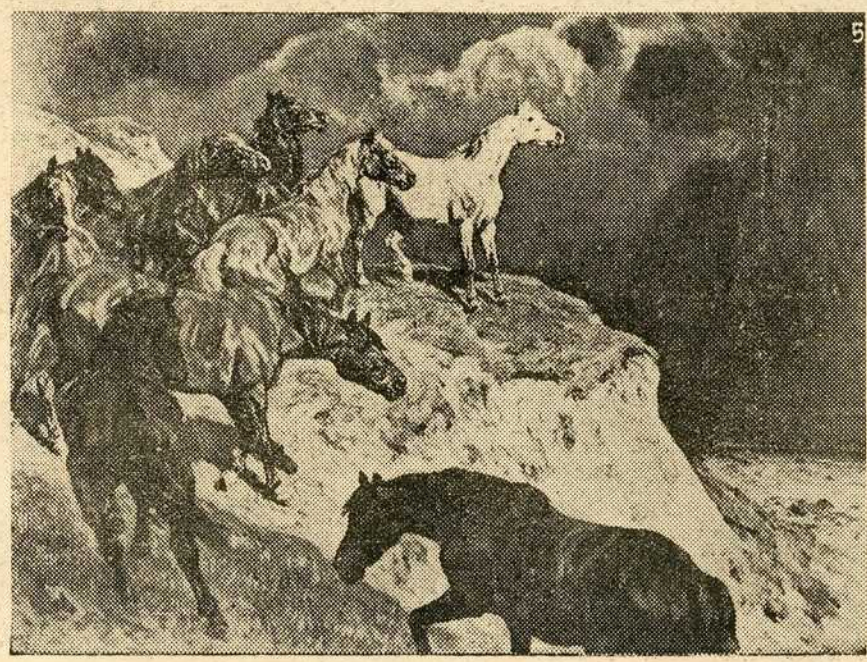
3 — У ратним плановима председника Рузвелта велику улогу играју Црнаца, којих у Сједињеним државама има 13 милиона. Они треба да послуже и као радна снага а исто тако и као „храна за топове“ приликом извођења империјалистичких планова амбициозног председника. Зато се „прва дама Америке“ није жепирала, као што приказује слика коју доносимо, да посети једну црначку забаву, иако у исто време долази до противничких испада у многим варошима Америке. Тако је пре неколико дана приликом једног сукоба у Детроиту било по званичном саопштењу преко 20 мртвих, већим делом Црнаца.

4 — У Дому немачке уметности у Минхену отворена је недавно велика изложба немачког сликарства за 1943 годину. Слика приказује рад Алфреда Ролофа: „У слободи“.

5 — Доласком лепог времена отпочела је и сезона спорта на води. Слика приказује почетак једриличарских такмичења у Немачкој.

(Снимци: Б. Ф. А.)

Заробљеници

МАМИ...

Мајко, вече је.
До мене доириле мирис пољских трава
Вечерњи лахор крај прозора хуји,
У логору је немо, као да све спава,
Негде на слободи певају славуји...

Мајко, а тамо,
Све ми се чини да је код Вас туга,
Девојке се више не куће на чесми,
Не вије се коло крај старог луга
А љубав се више не пева у песми.

Пиши ми:
Дал' још сунце исто пече, пржи, жари?
Дал' још рано иду говеда на папу?
Дал' још шкрипи онај ћерам стари?
Дал' жубори поток кроз ливаду папу?
Мајко, да ли је небо још чаробне боје
У ноћима мајским кад природа сања?
Дал' још јасенови крај потока стоје
И дал' славуј пева из њиховог грања?

Пиши ми мајко
Дал' у вашој башти још миришу руже?
Да ли су још лепе те пролетне ноћи?
Да ли ласте и сад по дворшћу круже?
И шта се прича? Када ћемо доћи?

Мајко, до виђења,
Сунце је већ зашло иза шума стари
И док лахор кроз грање пева песму ноћи
Ја напрежем мисли: Ах, кад ћу ти доћи,
Над градом и пољем поћ већ господари.

Академац
(из Сталага XII Ф. АК. 246)

*

Поштовани господине уреднице

Молим вас да у вашем цењеном листу упишете и овај пар речи:

Ја сам једин од оних заробљеника који у отаџбини немају никог коме би могли писати и као за таквог заробљеника требало би бити теже, него за остале другеве, који од својих драгих добијају пошту и пакете, али Друштво српског црвеног крста није заборавило нас, већ се постарало и послало нам пакете, на чему се ја најлепше захваљујем.

Хвала г. Јоци Младеновићу из Панчева на послатом пакету Овај Србин иако шаље редовно пакете свом сину Миги у заробљеништво, сетно се и оних сиромашних заробљеника, што треба служити за један леп пример.

Такођер хвала г. Милану Влајчићу из Лесковца и г. Николи Ечиновићу из Панчева на послатим пакетима.

Свима Српкињама и Србима у Отаџбини желим свако добро и шаљем топле поздраве.

С пошт Душан Јанковић, арт. наредник зар бр 16681, Сталаг XVII А — Немачка

ЗАВИЦАЈ

1 — Заробљеници распоређени по Радним командама раде и на сеоским имањима где су радо примани због своје вредности и умешности. И у погледу хране и других потреба не прави се никаква разлика. Ево једне групе заробљеника пољопривредних радника у недељу, која је дан одмора. На слици се, у првом реду виде један поред другог отац и син које је иста судбина оставила заједно и у заробљенишћу.

2 — Многи заробљеници распоређени по различним Радним командама запослени су у појединим предузећима. Ови заробљеници проводе дан као горосече. Али, с временом на време, налазе часове одмора и разоноде, и за час се заори весело коло. (Снимци: В. Ф. А.)

3 — Два заробљеника у Сталагу XVII В, по завршеном послу у Радној команди, играју шаха. (Снимак: прив својина)

С подморницом Кроз буру и огањ

Пише: РАТНИ ИЗВЕШТАЧ ВИЛИ ГЛАЈХФЕЛД

За разоноду постоји и мала библиотечка. Ту се нађе за свакога по нешто. Али већ за две недеље све су књиге масне и поцепане. Знак да су прочитане.

Ту је и мала апотека са свим потребним лековима. Инжењер је уједно и лекар.

Ту треба да споменемо и малу каптину, која није већа од једног сандука. Ту се могу добити: паста за зубе, чешаљ, конач и друге ситнице. Каптина је на подморници од веће важности него велике трговине у великој вароши.

И поред свега тога, не може се говорити о некој удобности. Разуме се да се чини све да се морнари на подморници пружи разонода и забава. Ту се играју карте, слуша се радио или навија грамофон.

Али, питање удобности није главно. Вечно немирно море, затим непријатељ с подводним бомбама и авионским извиђачима, дуга возња под водом, то су напори који у свим својим појединостима стављају на пробу издржљивост морнара. То је издржљивост која сваког морнара подморнице испуњава гордошћу и поносом.

КОНВОЈ НА ВИДИКУ!

Дани на подморници личе један на други као што талас личи таласу. Забелешке у белажнику су скоро сваког дана исте. Бура не попушта. Последњих дана било је, као додаток, кише и града. Јуче смо морали да отетрајемо и остатак ограде на палуби да га не разбију таласи. То није био лак посао, и да се млади поручник није везао дуплим конопцем, тешко да би се спустио с торња. Неочекивани талас је захватио једног морнара и ударно га жестоко • топовску цев. Срећом повреда је била лакша.

Равномерно ударају Дизелови мотори. Подморница се стално држи једнога правца. Таласи ударају већ недељу дана стално са исте стране и истом жестином.

Са постеља се чује хркање. Машиниста који спава испод мог лежишта прилично гласно сања. У доњим просторијама бућка негде вода или ваздух. Споља једнолично ударају таласи.

Наједном долази журно командант и тражи вишег кормилара:

— Конвој је на видуку!

Кормилар, чија нога још увек није зацелила, скочио је као да га је гуља ујела. Покупио је своје навигационе табеле и почео нешто брзо да рачуна. Сви смо одједном будни.

— Конвој на видуку!

Недељама смо чекали на тај глас. Успоставља се, међутим, да је непријатељ још врло далеко. Питање је да ли ћемо у бескрајној воденој пустињи с противним ветром успети да стигнемо караван бродова. Машине почињу да раде пуном паром. Задатак по сваку цену треба да се изврши. Лов почиње.

ПОЛАРНЕ НОЋИ

Море је широко, бескрајно широко. Да кажемо одмах: конвој нисмо могли да стигнемо. Друго јато подморница, које је било ближе, уништило је из тог конвоја неколико тенк-бродова и транспортера. Идућег дана чули смо о томе на кратким таласима из ванредног извештаја немачке Врховне команде.

Сада опет неуморно крестаримо широким морем. Бура бесни и даље. Топлико смо се навикли на буру да нам и буре мањег обима изгледају као благи поветарац. Температура је за последња два дана још више пала. Сада је испод нуле. На огради и антени подморнице ухватио се лед, а оклоп на торњу се сјаји као угљачаљ. Противу савеза ветра, воде и хладноће не помаже ни наша тако звана „гренландска опрема“. Ни кожне рукавице крвном постављене, ни гумене рукави-

це, навучене преко њих не помажу много. Зима пробија до костију.

Пут нам осветљава поларна светлост у хиљадама варијаната. Час светли као светлост рефлектора, час засја као магнетумска светлост, или се титра у млазевима, па се полако гаси. Уживамо и за време ноћних стража у овој дивној игри природе и на тренутке заборављамо сурову стварност севера. Онда опет догледом истражујемо по обзору. По некипут заведе снег или затути град по подморници. Снежне пахулице и зрна града величине сочива боду као имлице.

„Пламенови Св. Илије“ избијају из свих врхова са горњег дела подморнице и трепере у мраку. Игра природе као да променама жели да ублажи сурову стварност.

Навика је пола живота. Да би прекинули време, стражари на торњу певају се све могуће песме: о кући, о љубави, о вољеници у Шварц-

лех. Педесет људи на подморници стоје као окамењени и чекају. „Што перницом“ у руци броје се секунди...

До бавола, колико то дуго траје! Или је, можда, торпедо промашило? Секунде се отежу као вечност.

Одједном пригушен ударац и снажна, мукла, детонација.

Ура! Погодак!!

Опет седам хиљада тона непријатељског бродовља мање! Опет су Енглези покушали да се пробију с једним усамљеним паробродом. Нису прошли боље као ни са конвојом, кога ухвати јато подморница у своја клешта. И поред подводних бомби које експлодирају изнад и испод подморнице, гоне оне конвој као дивљач све док га не растуре. Не може се рећи да је пријатан осећај кад се услед притиска од експлозије подводне бомбе подморница потресе тако да стакла прескају а сијалице се гасе. Или кад се у горњем делу подморнице чује ја-

уно у правцу где су се облаци наједном осветили руменом светлошћу.

— Не, месец овако не светли. То је поларна светлост, рекао је други.

Стајали смо и дивили се чудесном призору. Небо осветљено ватреном светлошћу као да је наједном пресекала муња. За неколико секунди светлости је уопште нестало.

Тајна се брзо разјаснила. Неких 80 миља далеко једна немачка подморница напала је конвој и један енглески или амерички брод натоварен муницијом одлетео је у ваздух.

Иако смо били од места експлозије знатно удаљени, чули смо и видели експлозију. И много смо се обрадовали, јер смо знали да је муниција, намењена нашим гренадирима, одлетела у ваздух. А можда је та муниција била намењена и терористичким нападима на наше породице и наше домове...

Уосталом, свеједно! Главно да није стигла тамо куда је била одређена. Подморнице су се, благодарећи храбрости и одважности команданта и посаде, постарале да до тога не дође. Тако се „ето, развија, битка на Атлантику, хиљаде километара далеко од сваког другог војништа на копну.

ПОВРАТАК КУЋИ

Враћамо се. Сваки обртај елисе доводи нас ближе нашој бази. Нажљиво, преко радија пратимо вести о успесима наших подморница. Они су нам сада блиски, и драги, јер сада и ми знамо како се води подморнички рат на далеком северу, код обала Гренланда.

Сада је подофицир из централе нашао више времена да ми покаже своју подморницу направљену од кутија за конзерве. То је тачна имитација праве подморнице. Његов мали синовац ће се много радовати кад је добије. Али и ја сам је разгледао са интересовањем.

Официри и подофицири састављају рапорте и бележе их у дебеле књиге. То је ратни дневник. Неки морнари пишу писма, други леже и одмарају се, трећи сређују своје ствари. Тешка „гренландска опрема“ враћа се у магацин, јер смо већ тако далеко одмакли на југ да нам није потребна.

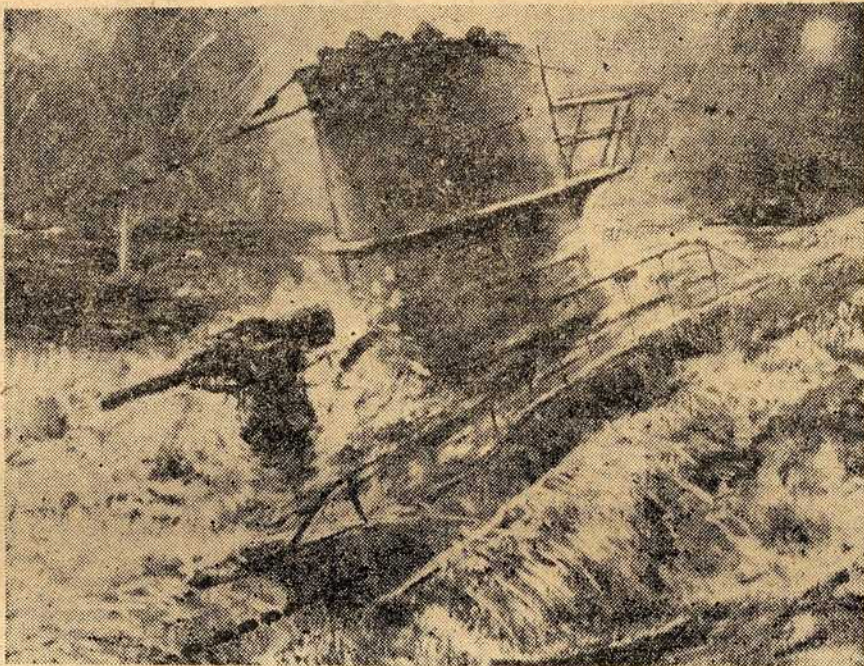
Један енглески авион бацно је близу наше подморнице неколико подводних бомби. Да ли је то растајак с непријатељем? Без штете стигли смо најзад у своју базу.

КРАТАК ПРЕГЛЕД

После дугог путовања у воде Гренланда и Њуфаундленда леприрају опет заставице на јарболима подморнице. Благо пролећно сунце блиста на мирној површини мора. Подморница је најзад пристала уз узани кеј и затим усповала у заштићени буикер. После дугог времена можемо опет да је споља посматрамо. Прилично је остарила. Као и ми који смо обрасли брадама. Али, благодарећи солидности немачког радника, немачког конструктора, она је без штете савладала огроман пут и огроман напор. А од успеха тих малих, сивих бродова зависи у великој мери и коначни успех светског рвања...

Прво што сваки морнар са подморнице предузме чим се врати у базу то је да прегледа пошту. Кад прочита писма, одмах хита у купатило да се окупа и обрије. То су за једног морнара подморнице најлепши тренутци на свету. И врло потребни. За кратко време фријор од чувавог морнара направи опет „нормалног човека и војника“, који ће и после осмог путовања и похода против непријатеља крепути са непромењивом одлучношћу на Исланд, у Каринско море или до Камптата. Свеједно је да ли је реч о обичном морнару или о команданту подморнице.

(Крај)

валду, о Фризијској земљи, о Мадагаскару и Валенцији. Делови мелодије губе се у бескрајном простору између неба и воде у часу кад ветар напуни уста...

ОДЛУЧНА РЕЧ

Недељама смо већ на путу. На океану секунде одлучују успех или неуспех. То су тренуци кад торпедо напуштају цев. Наша подморница потопила је до сада преко 30.000 тона непријатељског бродовља.

Подофицир на мосту виче: „Лађа с леве стране подморнице!“ Сви су догледни уперени на ону страну. Дабогме, у даљини се нејасно виде силуете два јарбола, а затим јасније димњак, па трун брода.

Командант је већ на мосту. Чека се још неколико тренутака да би се утврдио правац кретања брода.

Узбуна!!!
Ужурбано, оштро звоњење повећава оштрину напрегнутост. Отвор на торњу је затворен, стражари су се поукли, у узани ходник, кљун подморнице потонуо је под воду, таласи лако преливају палубу и тако нас прикривају.

Само перископ стрчи из воде. Лађа, како изгледа, плочи право према нама. На подморници влада савршена тишина и мир. Чују се само речи команде и сигнали појединих станица. Торпедо су спремна. Командант не спушта око са перископа. Кад ће да падне отсечна, одлучна реч?

— Пали!!!
Торпедо полете. Посада непријатељског пароброда, изгледа, још ништа и не слуте. Не мењајући правац ни брзину брод креће право у своју погибију.

А смртоносни торпедо је већ испла-

сно мукло зујање пропелера са разарача који јури изнад саме подморнице.

Опет смо због снажне мећахе заронили. Пошто је мећаха попустила да то је наређење да подморница изрони. Али тек што се на површини показао торњ и командант извриро, дат је знак на узбуно. Пред нама се појавила једна енглеска корвета и то тако близу да је могла да нам добади подводне бомбе на саму палубу. Сваког тренутка очекивали смо „поздраве“ непријатних експлозија. Но „Томи“ или нас није приметно због смега или се збукао. Због велике близине ни ми нисмо могли ништа. Растварили смо се као да ништа није било.

БЕНЗИНСКА ПУМПА НАСРЕД ОКЕАНА

Погонско гориво се, као што је познато, брзо тропи. Тако је било и са нашим. До базе остало је још више хиљада километара пута. Зато смо затражили помоћ друге подморнице. То је подморница за снабдевање или како је недавно рекао наш командант „Трговина мешовитом робом“. Ту се све може добити. Од лимуна, конзерве са гулапом на до делова тона.

Поред тога се помоћу гласноговорника и заставина измењају и новости. Нађу се и стари другови који измењају поздраве. Али, све то брзо прође. Товар је примљен и не остаје друго него да једни другима пожелимо „Срећан пут!“. Дизелови мотори опет „певају“ своју једноличну песму и подморнице нестају свака у свом правцу. Свака за својим циљем...

ПЛАМЕН У ОБЛАЦИМА

— Пази како месец излази! — рекао је стражар свом другу. Овај се окре-

Живот океанских дубина

У септембру 1897 године одржан је у Брауншвајгу традиционални конгрес немачких биолога, на коме је, поред осталог, нарочито интересантан предлог поднео професор зоологије Лајпцишког Универзитета Карл Хун. Он је изложио, да је с обзиром на брзо напредовање биолошке науке у току деветнаестог века проучавање живог света и животних услова у великим океанским дубинама неопходно заостало те стога предлаже, да Немачка опреми једну научну експедицију, са нарочитим задатком да проучава живот и животне услове у дубинама океана.

Научне колеге Хунове примише су овај предлог с великим интересовањем те су одмах после тога предузеле припреме за организовање једне такве експедиције. Вођство експедиције поверено је било Хуну; влада је за ту сврху одредила пароброд „Валдивију“; стављене су на располагање огромне суме новца; припремљена је најпрецизнија и најавошенија апаратура за проучавање великих дубина итд. И тако „Валдивија“ 1 августа 1898 године са једном групом најистакнутијих научника тога доба и Хуном на челу крене из Хамбурга на далеки пут. Експедиција је прво пошла према северу — односно северозападу — и доспела до Ферерских острва, а затим кренула према Југу дужином Атлантског океана, поред Азорских и Канарских острва и поред обале западне Африке до Капштата. Затим су продужили све даље према Југу у области Јужног Поларног Мора до тајанственог острва Буве; на острвце скрећу ма Југоистоку, преплашени 60° јужне ширине. Затим су пошли према северу у области Индијског океана, прошли поред Кингмен острва и доспели у воде Индонезије и Индије, поред Суматре и Никобарских острва до Цејлона, поред Малдивских острва, Чагос и Сејшелских острва до источне обале Африке, а одатле преко Првог и Средоземног мора на траг у околнину, где су приспели 1 маја 1899 године. На томе путу прикупљен је огроман зоолошки материјал из океанских дубина, који су затим годинама обрађивали и проучавали најкомпетентнији научници и стручњаци целага света. Сам Хун је о томе путовању издвојио једну велику књигу под насловом „Из океанских дубина“. Овај догађај означава ново раздобље у историји проучавања океанских дубина и дубинске фауне.

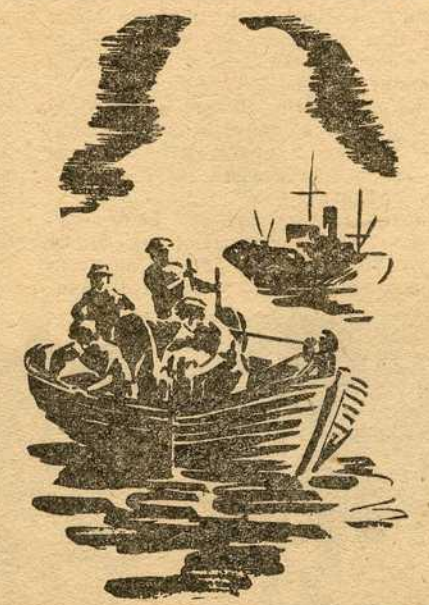
Море са својим бескрајним ширинама и неизмерним дубинама представљало је одувек за човека тајанствену област. Још и данас поморци и приморски становници сматрају море као станиште разноврсних чудовишта, аждаха, змајева итд. Морепловци старог века називали су Гибралтар Мелкартовим стубовима и веровали да је ту крај света одакле се простире бескрајни океан. Па када су смелим бродарским полухватима у току 15 и 16 века савладале бескрајне просторне морске пучине, морске дубине остале су и даље непознате и тајанствене. Све до најновијег доба сматрало се да су морске и океанске дубине ненасељене и пусте; веровало се да тамо нема живота. Ово схватање уствари није било производ маште; оно је било плод хладног науч-

што су ранији научници закључили да је живот у великим дубинама немогућ. — 2) Утврђено је да у великим дубинама влада потпуно мрак, пошто сунчеви зраци продиру само до извесне дубине. Већ на дубини од једног метра доприре само једна половина сунчеве светлости која пада на површину воде. У дубинама испод 1500 метара ни најосетљивије фотографске плоче, експониране сатима, не показују ни трага од надражаја сунчеве светлости. Међутим у физиолошком смислу, где се интензитет светлости одређује осетљивошћу животињских очију и могућношћу билне асимилације, ова граница потпуно помрчине лежи далеко ближе површини. У томе погледу већ на дубини од 200 метара влада потпуно мрак. Сем тога ни сви зраци из којих се састоји сунчева светлост не продиру до исте дубине. Првени зраци продиру само до познате дубине, једва око 50 метара, тако да роницама већ на дубини од 30—40 метара све првене животиње изгледају црне. Најдубље продиру плави и ултраљубичасти зраци. — 3) У вези са том особином јасно је да у неосветљеним областима морских дубина не може бити ни биљака, које су искључиви произвођачи органске материје, која опет служи као једина храна животињама. Према томе где нема хране не може бити ни живота. — 4) Утврђено је да у великим океанским дубинама влада стална ниска температура, местимично испод 0°, што такође онемогућује трајан боравак и нормално развијање животињских облика итд.

Свака од изложених чињеница довољна је већ сама по себи да потпуно онемогући егзистенцију живих створова у великим дубинама, а утолико пре све укупно. Према томе закључили су стари научници, да од прилике на дубини од 500 метара влада граница живота. Али природа не ради по шаблонима људске логице! Она има своје законе. Данас знамо да су и највеће океанске дубине насељене разноврсним животињским облицима. — 1) Тачно је да у великим дубинама влада страховит водени притисак, али су животиње које тамо живе потпуно напунене морском водом, те на тај начин не трпе само спољни притисак воденог стуба на своје тело; овоме притиску одговара исти толник притисак изнутра. Још нешто! Баш у тим великим дубинама живе највећини представници животињског света. То су већином животиње врло нежне грађе, које се у вишим слојевима воде или на површини уопште не би могле одржати. — 2) Тачно је да у великим дубинама влада вечни мрак, али су животињски становници ових области потпуно прилагођени на живот у овој средини. Сем тога дубински становници мора и океана су снабдевени и нарочитим ограничавањем своје светлости, тако да океанске дубине уопште не представљају апсолутно неосветљене области. Тамо непрестано блистају милиони ситних лампица и рефлектора, који производе светлост у свима могућим бојама, а представљају их нарочите органске творевине на телма ових животиња. — 3) Тачно је да у морским и океанским дубинама нема биљака, пошто нема ни услова за њих. Али животиње које тамо живе нису вегетаријанци; оне се хране месом других животиња. Веће животиње прождру мање од себе, ове још мање итд. Сем тога тамо непрестано падају као киша остаци и отпацци угинулих животиња и њихове хране из виших слојева и са површине воде, тако да су дубинске области довољно снабдеване храном. — 4) Што се тиче ниске температуре, то и на копну имамо велики број животињских врста које су прилагођене на животне услове са великом хладноћом, у хладним изворима, глетерским областима, поларним пределима итд.

Прва проучавања живог света и животних услова у великим дубинама подузео је почетком прошлог века Американац Џон Рос. Он је још 1818 г. помоћу нарочите мреже, извукао на површину муљ са морског дна из дубине од неких 1800 метара и тамо нашао једну живу морску звезду. То је био први весник живота из велике дубине. Ови резултати су многостворно умножени и употпуњени у току деветнаестог века, а највећи успеси у томе правцу постигнути су приликом путовања знамените Челенџерове експедиције 1872—1876 године, која представља једну од највећих и најзнаменитијих научних експедиција. Међутим, сви они налази имали су велики недостатак; они су вршени већином са једноставним мрежама, које се нису могле по вољи отварати и затварати у одређеним дубинама, те се није могло сигурно знати са које дубине потичу животиње које се налазе изнутра. Тек је Хун приликом свога путовања на „Валдивију“ начинио нарочиту мрежу, која се пуштала затворена у одређене морске дубине, тамо се аутоматски отвара, па се при повлачењу навише опет аутоматски (помоћу једног малог пропелера) затвара и тако затворена извлачена на површину. Тако се дакле увек могло тачно знати из које дубине су издучене уловљене животиње. Од тада су слични полухвати извођени више пута, те је и знање у овој области биолошке науке немерзљиво обогаћено. Ако басен мора или океана обухватимо као огромно животно подручје, онда у њему — с об-

зиром на животне услове — можемо разликовати две засебне области: 1) област морског дна или бентална област или једноставно бентал, и 2) област морске пучине, пелагичка област или пелагијал. Свака од ове две различне области распада се у вертикалном правцу у два засебна слоја, од којих је један осветљен а други мрачан. Граница између ова два слоја није јасна и лежи (по Хуну) око 200 метара испод површине. Површински или

обалски део бенталне области до дубине од неких двеста метара сачињава литорални систем или литорални бентал, док се пола остала област морског или океанског дна која лежи испод те дубине назива абисални систем или абисални бентал. Целокупан животињски свет који живи и развија се на дну или бар највећи део свога живота проводи тамо назива се општим именом бентос. Исто тако и на пучини мора и океана разликујемо један површински и један дубински или абисални слој, који се поклапају са литоралним и абисалним системом бенталне области. — Хун разликује у вертикалном правцу три слоја: еуфотички од површине до дубине од осамдесет метара, добро осветљен и богато заступљен биљним светом; дисфотички слој од осамдесет до двеста метара дубине, слабо осветљен и са мало биљних представника; и афотички слој испод двеста метара дубине, потпуно неосветљен и без биљака.

У првом реду упознајемо се са животним условима и животињским представницима абисалне или дубинске зоне. Животни услови у ова два поменута слоја океанског басена потпуно су различити. Вода горњег или површинског слоја је јако покретљива и немирна. Таласа, буре, ветрови, циклони, плима и осека и остале појаве које се одигравају на површини морске воде чине, те је вода површинског слоја скоро непрестано узнемирена и у покрету. Ова покретљивост воде нарочито је осетна у обалској области где таласи свом снажном ударају о камениту обалу и прете да снесу и здробо све живо што се налази тамо. Стога је животињски свет који насељава ове области нарочито прилагођен на животне услове који владају у томе подручју. Животиње које живе поред морске обале већином су чврсто прирасле за подлогу и често граде читаве колоније, или се завлаче по пукотинама и разним шупљинама итд. Сем тога ове животиње су већином заштићене чврстом и масивном луштуром и разним другим оклопима. С друге стране, као што смо напоменули, вода површинског слоја је довољно осветљена и богато заступљена флором, тако да у погледу хране нема оскулице, што омогућује велику разноликост животињских облика. Полици, корали, сунђери, плаштаци, школке, пужеви, бољокопци (морски језеви, морске звезде итд.), затим разни ракови, густе итд. глани су претставници литоралне фауне.

Међу животињским претставницима океанске пучине разликујемо две велике групе. Све оне многобројне животиње, које лебде на површини или у морској води, а немају способност активног кретања, него се таласима и стубама пасивно крећу у разним правцима, и све оне животиње које се по води слободно крећу у разним правцима.

Сасвим другачији животни услови владају у абисалној зони. Поред огромног притиска и вечног мрака тамо влада и скоро потпуна непокретност воде. Ови покрети који се одигравају на површини воде, сва она немирна комешања и ковиљања површинских области мора и океана, немају никаквог утицаја у великим дубинама. Изувек лаганог кретања хладне воде од полова према екватору у великим дубинама вода је скоро сасвим не-

покретна и мирна. Већ на дубини од сто метара буре и таласи који бесне на површини мора немају скоро никаквог утицаја. Осим тога у великим океанским дубинама у свима пределима земље влада приближно иста ниска температура, у поларним областима као и у екваторијалним водама. Услед ове једноликости у животним условима животињски становници океанских дубина већином су космополити; иети или сасвим еродни претставници дубинске фауне налазе се скоро у свима морима и океанима.

Многи животињски становници површинских области залазе дубоко у абисалну зону, као што и разни претставници дубинске фауне прелазе у више слојеве воде. Међу њима нема никаквог празног, непасељеног простора, који би сачињавао неку границу између она два света. Далеко знамо да су сви слојеви мора и океана од површине до два насељени живим створовима, а то важи и за највеће дубине.

Оно што првенствено интересује свакога јесте несумњиво питање: како изгледају ти бизарни животињски становници океанских дубина и којим животињским групама припадају. Да ли они имају неких блиских сродника и међу животињским претставницима површинских слојева воде, или сачињавају неке нарочите, засебне облике? Наравно да ни ови дубински становници мора и океана не сачињавају неки засебан животињски свет, различит од животињских облика који су нам познати из осталих животињских подручја. Све ове животиње припадају већ познатим животињским групама и имају ближих и даљих сродника и у обалским или површинским областима воде, изузев неких чији су еродници већ давно изумрли.

Сви ови дубински становници одликују се већ на први поглед неким нарочитим телесним особинама, које стоје у вези са њиховим специјалним животним условима, те се већином могу лако разликовати од животиња које живе у површинским областима или на копну. Већина ових животиња су првене у разним нијансама. Пошто првена светлост продије врло мало у морску воду, то је првене уствари заштићена боја животиња у великим дубинама. Сем тога преоплаћују још тајна, љубичаста и црна боја. Рибе великих дубина су већином тамно-љубичасте или сасвим црне. Оне затим већином имају необично велика уста са великим и шиљастим зубима. Код многих риба из великих дубина тело је снабдевано разноврсним дугим израштајима и шишцима, који се обично налазе на глави, а често претстављају и издужене делове тела. Ове творевине служе већином као органи за пинање, а у многим случајевима претстављају и мамак за примамљивање plena.

Напоменути смо већ да многе од животиња које живе у мрачним океанским дубинама имају нарочите органе за произвођење светлости. Ове творевине се налазе већином на глави (иза ока, одозго, око уста итд.) или са страна дуж тела. Ови органи производе светлост разне боје, већином великаста. Тако у мрачним океанским дубинама блистају на све стране милиони ситних лампица разнобојног светлости. Иако ове безбројне светилке наравно нису у стању да потпуно осветле мрачне просторне у великим дубинама, оне су ипак од огромног значаја у животу ових животиња. Ови органи имају нарочиту улогу при налажењу хране и зближавању полова у доба парења.

Велики број дубинских животиња су слепе или имају сасвим закрждале очи, као што је случај и код копнених животиња које живе у већој помрчини у пећинама и другим подземним шупљинама. Али код већине ових животиња првенствено код риба, као и код многих ракова итд., очи су јако увећане. Један нарочити облик очију дубинских животиња сачињавају тзв. телескопске очи, чија је издужена осовина јако издужена, а сочиво и зеница јако увећани, тако да они прече у облику дубина. Све оне омогућује, да се у овим мрачним и слабо осветљеним просторима морских дубина што је могуће већа количина светлости доведе на мрежњачу. Увећане очи у разном облику нарочито су често појаве код животиња које живе у вишим областима абисалне зоне, где још и доприре извесна количина светлости.

О пореклу животињског света у великим океанским дубинама постоји неколико различитих схватања, али живи свет океанских дубина није још ни приближно у потпуности проучен, да би се и његовом пореклу могао створити неки одређен закључак. Будући испитивања откриће још много нових чињеница, па ће се тада моћи закључити нешто поузданије и о пореклу ових организама.

ног развијања, заснованог на неким сигурно утврђеним научним чињеницама. 1) Зна се да у великим дубинама влада огроман водени притисак, који — математички израчунато — потпуно онемогућује постојање живих створова. Роници који се спуштају у море само до дубине од 30—40 метара, враћају се на површину испуњени и премоћени услед огромног притиска. Утврђено је да се на спакних 10 метара морске дубине идући од површине према дну повећава притисак за једну атмосферу, што на дубини од 6000 метара износи око 600 атмосфера! Сваки квадратни метар на тој дубини трпи огроман притисак од неких 6000 тона или шест милиона килограма. Тешко је дакле уопште замислити колики је тај страховит притисак! Експерименти који су вршени у томе правцу показали су драстичне резултате. Дрвена кугла, сипуштана наспло до дубине од хиљаду метара, враћа се на површину згњечена на половину своје раније запремине. Израчунато је да би људско тело на дубини од 3500 метара трпело толлик притисак, колико износ тежина неколико стотина највећих локомотива. Није дакле чудно

Ко је у Арабу?

ПИШЕ: З. МАРКОВИЋ

— Зар те толико интересује шта тај пар иза тебе разговара? упита мало нервозним тоном Божана.

Седећи према пој за малим столом поред прозора у кафани, господин Милорад Спасић, леп и врло елегантан човек који је још изгледао млад, упркос својих педесет година, протествова:

— Та не, моја драга, ја слушам шта ми ти говориш.

— То није истина, јер ми одговараш бесмислено да би њих чуо, а то је досадно. Познајеш ли их? Жена не изгледа рђаво.

— Не говори тако гласно. Не познајем их.

Млада Божана већ је мислила на другу ствар. Кретаће по сали забављало је њен птичији мозак. Била је шик.

Међутим Милорад Спасић, правећи се да слуша њено ћеретање, у ствари је слушао глас жене иза његових леђа.

Он није могао да се окрене да погледа пар који је седео иза њега, али је познавао овај женски глас. Много раније слушао је овај глас весело, сладак; потом плашљив, збуњен признавајући му њену љубав; затим нежан, патетичан, страсан; па пригушен сузама, љутит, љубоморан... И најзад последњи пут, пре седамнаест година, хладан, одлучан потврђујући неразумну вољу за разводом.

Милорад је одугвлично са плаћањем, јер је при изласку требало проћи поред њиховог стола.

И тек кад тај пар оде, он плати и пристаде да се фијакером извезу.

— У колико сати пас очекује твој пријатељ Младен. Зашто журимо?

— У седам сати, одговори он расејано.

— Ох, имамо времена... Је ли, да ли је лепа вила, коју ти је издао тај Младен?

— Да, изгледа да је врло лепа. Има изглед на целу варош. Она је одмах до његове.

— Сигурно ће добити много од карије?

— Ти си луда. Он је мој стари пријатељ... врло богат.

— И он је увек са оном својом матором кокошком?

— На да... толико су већ дуго...

— То је истина; као да су венчани. Досадна је као законита. Ох, он не воли да мења...

Песма данашњице

Лепа госпођо, шаптао је тихо
Неки млад песник преласки салу.
Загрејан вином и варкама ноћи
Госпођи једној у Јапанском шалу.

Много сам пута жудио за Вама
Ил' уздишући или преко стиха.
Данас сам сретан, јер је и Бог с нама,
Поштите са мном ноћ је лепа тиха.

Шетаћемо сами стазом поред јела
И док нам бледи месец буде сјао,
Пенају Вам нежно тад најлепшу песму
У којој је витез због љубави чао.

А затим ћу Вам изјавити љубав
Пољупцем једним ватрецим и страсним,
Па ћу Вас смело одвести до мужа,
Који ме сматра поштенним и часним.

Поклониву се и рећи му пардон,
Госпођи Вашој било је познато
Па сам је мало извело у башту
Не би ли јој лакше на ваздуху било.

Он ће ми за то рећи још и хвала
И ја ћу бити јунаг ове ноћи,
А прилика кад се прва буде дала
Кришом ћу Вам опет на састанак доћи.

П. К. С.

— Он је паметај, рече Милорад.

— Ти тако не би био верај, а?

Он не одговараше више. Ова мала му је сад досађивала, као што су то чиниле и све остале жене које су прошле кроз његов живот, живот богатог, независног човека који воли уживање.

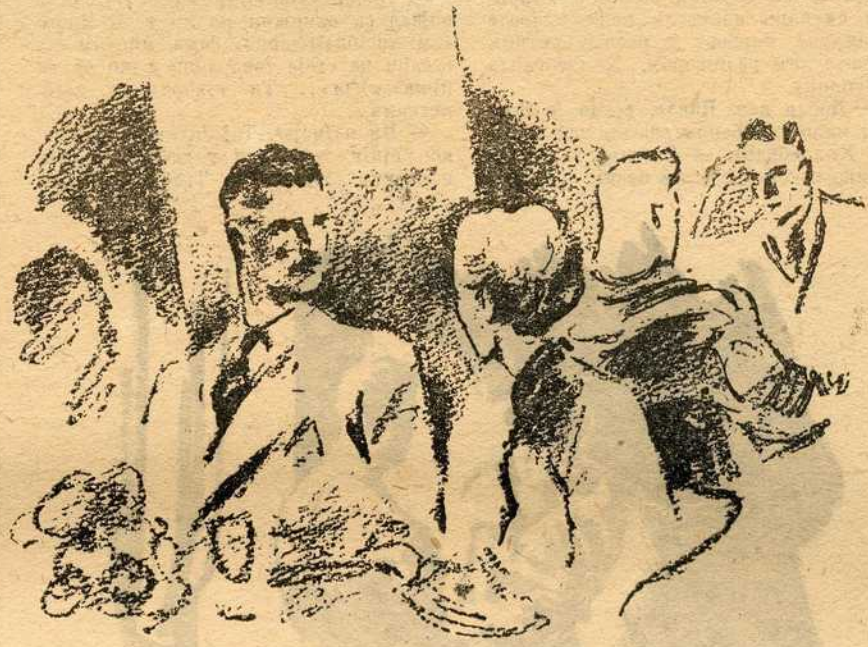
Још исте вечери, кад су ушли у Младеново друштво, они мимоиђоше један пар на који Божана скрену пажњу Милорадову.

— Гле, они што су били иза тебе у кафани... које си прислушкивао. Да, тамо, десно, погледај!

— А! учини Милорад равнодушно.

Он не погледа и упути се лево у салон.

— Не туда, повика Божана. Ја хоћу да играм.

— На добро! иди, играј, ја ћу да се мало пробем с Младеном. Мало ме глава боли. Наћемо се после. На, ево ти за коцку...

— Како си нељубазан што ме остављаш, рече она, узимајући банкноте из његових руку.

Милорад и Младен полако се удаљише.

— Јеси ли видео мало пре? упита Милорад... Ти си је познао?

— Разуме се... Сретам их врло често по друштвима...

— А ја сам, после нашег развода, престао да одлазим по кућама куда сам са њом ишао... Данас сам је први пут видео...

— Јеси ли је већ срео негде?

— Да... она и... њен муж седели су иза мене... Она ме није видела... Хоће ли овде остати цело вече?

— Вероватно. То ти је непријатно. Али, ви сте сад странци после тако дугог времена...

— Да, ми смо сад странци и уверавам те да се више не љутим и не волим је... Али... шта ћеш? Помисли да сам је страшно волео и да сам веровао како и она мене воли...

— Али, човече, рече Младен мало зачуђено, па она те је много волела... И ти си први почео лакомислено... због чега је она патила...

— Да, знам добро... Учинио сам једну или две глупости... Али сам мислио да она то неће дознати... или да ће ми опростити... али, она ми се осветила разводом... Она ме није волела!... Уосталом, зар дете њених година може волети? Не воли се у два, десетој години... То је само радозналост, детињарија, илузија, маштање... то није љубав...

Он мало застаде, да постави са њим сачином:

— Љубав долази доцније, кад се постане паметнији... кад се зна вредност правог осећаја... кад је човек свестан самог себе... и вредности љубави... Она се слаже са својим мужем, зар не?

— Да... мислим... Он јој је друг из детињства. Али је пристала на брак тек дуго после нашег развода... Изгледа да је она одавно верена била са њиме... и да је прекинула ту веридбу да би се за тебе удала, пошто те је волела...

— Не, није ме волела! него је то мислила, пошто сам био млад, сјајан, и што сам знао говорити о љубави... А после нашег развода... После дуге слободе и пекушаваних авантура, она је изабрала њега и... дала му своју истинску љубав, љубав својих летњих дана, једину, праву... која ће бити и јесења, а по том и зимска... Зимска... то је још далеко, јер је она сад лепша него икада... И да си само чуо... са колико му нежности говори... Веруј он је добио најлепши део, праву љубав, каже ти!

Милорад престаде да говори. Обоје се вративше у салу где нађоше Божану. Она је већ била изгубила сав новац и жалила се на неправду која јој је учињена.

Светло НАШЕГ АСФАДА

Треба ли лети носити наочаре?

У летње дане, када сунце припечатчи и када је његова светлост врло јака, многе особе носе тамне наочаре да би заштитиле очи од јаке светлости.

На око дејствују ултраљубичасте светлосни и ултраљубичасти сунчеви зраци. Благодарени важности овних јабулица, које се сталним испаравањем ослобађају сувишне топлоте, очи се успешно бране од дејства топлотних ултраљубичастих зракова. Пошто су рани делови ока богати водом и упијају топлотне зраке толико да они једва утичу на мрежњачу, то светлост не може да општејује ни дубоке делове ока. Светлосни зраци, који се налазе у сунчевој светлости пролазе кроз све делове ока и падају на мрежњачу коју могу оследити. Светлосни зраци јаког интензитета засењују очи. Ултраљубичасте зраке упијају сви делови ока (везијача, розњача, боњача, дужница, судовњача и сочиво) због чега су они и најштетнији. Светлост која се одбија са великих и глатких површина (језеро, море) садржи ултраљубичасте зраке који на очима изазивају тзв. снежно слепило, при коме се појављује црвенило и оток капака, многокрвност дужнице и др. Осим тога, особа која болује од ове врсте слепила, осећа болове у очима, не може да подноси светлост, тешко распознаје боје итд.

Јачина зрачења дневне светлости у нормалним приликама не прелази границу преко које зраци угрожавају орган вида. Стога здраве очи није потребно штити од обичне дневне светлости. Али у случају неке очне болести, лекар ће преписати заштитне наочаре против светлости. Овакве наочаре могу да носе и особе које немају довољно пигмента у очима и нервозна лица која не подносе сунчеву светлост.

Не постоје стакла која потпуно упијају све сунчеве зраке. Обојена стакла пропуштају углавном зраке који одговарају њиховој боји, а остале зраке мање или више упијају. Међутим заштитне наочаре у боји имају и своје недостатке. Прво нема стакла које подједнако ублажава све зраке сунчевог спектра. Осим тога они мењају природне боје посматраних предмета и — нарочито јако сиво стакло — замрачују видик, те неповољно утичу на расположење нервозних особа. Отуда и пословица: „гледати нешто кроз црне наочаре“. Светлост пропуштена кроз обојено стакло губи од своје јачине, због чега се очи брже замарају при раду. Напослетку после дужег ношења обојених наочара скупља се и за њих топлота, јер постоји разлика између температуре на предњој и на задњој површини стакла, а и кретање ваздуха између наочара и очнију је успорено, те све то штетно утиче на очне капке и њихову слузокожу.

Због свега тога, очни лекари препоручују ношење заштитних наочара само у случајевима у којима су оне занета потребне. Када је то неопходно, онда ако светлост, поред ултраљубичастих, садржи и видљиве зраке које засењују очи (море, језеро, снег), стакла треба да буду сива. Ако је светлост слабија, не треба употребљавати овакво сиво стакло, јер она онда слабе вид. Тада треба носити жућкасто-зеленкаста стакла, јер ова видљиве зраке пропуштају, а ултраљубичасте задржавају у приличној мери.

Према свему види се да природна светлост није штетна по здравље очнију. Најбољи пример за ово су полски радници и војници који раде на сунцу, не штитећи очи, а при томе никад не оболевају од очнију. Здраве очи треба само изузетно штити од сунчеве светлости и то онда када је она и сувише јака, а то је у нашим крајевима ретко. Особе које дуже носе обојене наочаре временом постају занета осетљиве на светлост, те не могу дуже да гледају на белу површину, а после боравка у јако осветљеном простору (биоскоп, позорнице) очне јабучице им често поцрвене, а кањини отекну.

Др. С.

Исповест Милорадова беше зачудила његовог пријатеља, који се по мало разумевао у психологији. Он је о свему томе размисљао и сутра дан у јутру при својој уобичајеној шетњи, кад га заустави један господин средњих година, у коме он одмах познаде садањег мужа оне која је била госпођа Спасић.

— Ја сам вас видео синоћ, рече му овај човек, после уобичајеног поздрава. Ви сте били са једним господином... Ви знате о коме говорим? Због њега смо хтели да одемо.

— Али зашто?... Његово присуство вам је непријатно... вама или...

— Ох! моја жена ми је говорила о њему са највећом равнодушносту. Али... (Он се устезао, али се видело како је желео да се неком исповеди). Али мени је његово присуство непријатно... Ја сам се венчао, као што вам је познато, женом коју сам одавно страшно волео. Али она ме је тада одбила због другог... Она му је дала своју прву љубав, једину, праву љубав, љубав коју жена никад не забравља, али је не признаје само да би стигнула љубомору следећих... Она му је дала све што је најбоље у првој свежини, своје прве исповести, своја прва узбуђења, своје прве пољупце... Ја то знам, јер је страшно волим. Ја знам да од ње имам само... оно што ми је остало. Ја због тога много патим, ма да јој то не говорим. Али, не треба да се чудите што не желим да се сретнем са човеком који је од ње имао оно што је било најлепше...

Он се удаљи. Младен, зачуђен, остаде готово непомичан, размисљајући...

— Ко има право? упита се најзад... На то би само она могла да одговори...

Светињски брод

РОМАН ОД Ц. О. ВИНДЕКЕРА

(8)

Кристијан климну главом и пружи му руку.

— А како ви, Клаузе? Је ли све у реду?

— Хвала, господине докторе, мени је увек добро...

Без журбе, Клаузен је затворио дебеле магацинске књиге, извадио пибицу и запалио своју неизбежну морнарску лулу. Иако је дуван био најбољи криумчарени холандски, мала просторија се брзо испунила загушљивим димом. Кристијан се правно као да му не смета ништа.

— Све је у реду, продужио је Клаузен, само не знам шта ћемо са празним сандуцима, господине докторе.

— Каквим празним сандуцима, Клаузене?

Клаузен га погледа испод ока.

— Па ето јуче је стигло скоро хиљаду празних сандука и цео магацин иако је пун, а нисам добио парећење шта ћу с њима...

Кристијан је био у недоумици.

— Немам појма, Клаузене. Дајте да видим...

Клаузен узе свежањ кључева са зида и пође напред. Иако одавно није био на неком броду, још увек је носио цизме намазане риблињим сејтином као и у оно време кад се оклиануо, пао са Јарбола и за увек остао неспособан за морнарску службу. Увече уз трог знао је да прича хиљаде пустиловина из морнарског живота, тако као да су се јуче десиле.

У недоумици ишао је Кристијан за Клаузеном. Шта треба да значе ови празни сандуци? Свакако опет нека Норбертова спекулација, за коју ће сазнати тек кад се појави губитак.

Клаузен стварно није претерао. Цео магацин је био пун празних сандука ередње величине, на којима је био утиснут жиг једне велике фабрике радио-апарата.

И нехотице, Кристијан се сети оно пошилке на педесет хиљада марака од исте фабрике радио-апарата. По среди није дакле никаква забуна. Да ли је Норберт тим новцем платио ове сандуке? А одакле је онда купио огрлицу за Валерију? Овде нешто није у реду, мислио је Кристијан.

— Да ли су сандуци стварно празни, Клаузене?

Уместо одговора Клаузен дохвати један сандук и подиже га увис. Климатао је њиме као да је од хартије.

— Ето видите и сами.

Кристијан заврте сумњиво главом.

*

— Празни сандуци? чудно се, тобоже, Норберт Јохансен кад га је брат позвао телефоном. Од њиховог последњег сукоба браћа су избегавала да се лично сретну. — Зашто то питаш? Ти не знаш да сам направио посао са једном фабриком радио-апарата. Ради се о великој испоруци апарата који су мало застарели и које треба да отпремим у Мексико где ће се лако продати. Цео посао обавиће се преко мог трговачког друштва...

— Па шта ће ти онда празни сандуци?

— Забога, па како ћу друкчије да лиферијем апарате? Сандуке сам купио у Берлину, а апарати су у Минхену. На броду ћу да их упакујем. Наши радници неће да раде. Уосталом, добро што си се јавио. Хтео сам и сам да те зовем. Товар мислим да превезем „Холандијом“. Кад се враћа та стара крвтија?

— Па ти знаш да је лађа већ заузета.

— Не мари. Отказаћемо. Мени је много стало до овога посла, а „Холандија“ је бржа од „Ингеборге“. Узми ти „Ингеборг"... Кад се „Холандија“ враћа?

— Наредне недеље...

— Врло добро. До виђења...

Норберт Јохансен се последњих недеља дана био сасвим провреднио. Изненадно је свога брата изјавом да ће банку коначно ликвидирати и оставити само мењачницу за потребе фирме. И у погледу трговачког предузећа изјавио је да ће изићи у сусрет жељама свога брата. Само те промене нису се могле лако извести.

Кристијан је одахнуо. Дакле, ипак једна промена на боље. Он је намере свога брата узео за готово, јер је веровао да је код овога, најзад, победио здрав разум, и расуђивање.

У међувремену вратила се „Холандија“, најбоља и најбржа лађа браће Јохансен са свог неуспешног путовања у Бразилију. Дошла је са товаром кафе. Кристијан је пристао да је стави на расположење Норберту.

Док су специјални радници у поштом сменама паковали радио-апарате у сандуке, Норберт је позвао, хитним телефонским разговором, Хилдебранта у Берлину.

— Добар дан, Павле, рекао је Норберт мало узбуђеним гласом кад се јавио Хилдебрант. — Слушај, ја за неколико часова полазим брзим возом за

гости и здравог разума. Зашто да уцењујем свога ортака?

— Ортака?

— Извини што сам се пожурио. Но, то је и узрок моје посете. Мој драги пријатељ из Хамбурга, Норберт Јохансен, позвао ме је телефоном и замолио да му будем „постилон д'амур". Изгледа да не може више да дође до тебе, а горн од чежње да те види. Само ми се чини да си ти и сувише скупа за њега. Не би ли се могла мало да умериш?

Валерија не одговори у први мах ништа. Играла се само турпијом за покте. Хилдебрант је посматрао. Она није била ружна жена. Напротив, била је врло лепа, размажена и негована. Нико не би рекао да је некада била мала продавачица у једном великом магацину.

— Добре савете примаћу увек, рече најзад са осмејком на лицу. И много сам ти благодарна, само мислим да ствари не стоје тако лоше како их ти приказујеш... Ти говориш у загодеткама...

— Ни најмање. Тај Јохансен је преко ушију заљубљен у тебе, али финансијски стоји лоше. Треба да будеш

Берлин. Постарај се, молим те, да се видим са Валеријом. Имам мало времена на расположењу, а треба безусловно са њом да говорим...

— Разуме се, драги пријатељу, јавно се Хилдебрант подругљивим гласом. — Знаш и ја шта је чежња...

Пола часа доцније Хилдебрант је био у будоуар филмске глумице. Она га је примила немарно, дотерујући се пред трокријалним огледалом.

— Но шта има ново, господине Хилдебранте?

Хилдебрант је прво залалио цигарету.

— Откад си постала филмска дива, Лиљ, ти си све поноситија. Заборављаш да си своју каријеру направила као Валерија Дибоса...

— Где сад, рече Валерија. Шта има да значи тај свечани увод? Да ниси дошао, сада после шест година, да ми поново изјавиш љубав?

— О, не. Одакле да ти ја купујем огрлице од четрдесет и пет хиљада марака или да те ангажујем као филмску глумицу? Али свака глумица има својих малих тајни, за које не би било zgodно да се знају.

— Дакле, једна мала уцена?

— Не, драго дете. Ја верујем да теби још није слава ударила у главу и да си сачувала извесну дозу разбори-

опрезна. Лиљ, односно Валерија. Треба да отвориш себи текући рачун у банци и да се обезбедиш. Он ће, можда у скором времену да направи један добар посао у коме треба и ми да узмемо учешћа. А после ће се видети...

— Ах, тако?

— Да, баш тако. И треба да будеш љубазнија с њим. Бар за прво време...

— Добро. Примаћу твоје савете... А сада иди, чекам посету...

Хилдебрант јој пружи руку са значајним осмејком. Постали су опет добри пријатељи и савезници.

*

Капетан „Холандије“ Либерс седео је у Кристијановој пословници и реферисао о догађају у Сан Паоло.

Капетан је био врло миран и врло озбиљан човек, али причајући није могао да сакрије своје нерасположење.

— Није ми било пријатно, господине докторе, говорио је капетан. Тек што смо били почели да истоварујемо робу, кад дотрча један од директора Санчеза и Компаније и поче жестоко да протестује. Каже да је реба покварена и да је она не примају. Ја сам у први мах помислио да је то неки трговачки трик, али, доцније сам се у присуству стручњака уверио да су у праву.

— Којешта, протестовао је Норберт који је такође био присутан разговору. — Требало је мало више уметности па бисмо избегли тај губитак.

Кристијан је тек сада уочио колико му се брат променио. Покрети су му били нервозни, под очима тамни колотови. Није био ни обријан.

— Не верујем, рече капетан очито непријатно дирнут, да сам могао ништа више да учиним од онога што сам учинио.

— То је ствар личног схватања, продужио је Норберт. Али, ја мислим да сте могли. Уосталом, сада је свака реч о томе сувишна и узалудна. Шта се десило, десило се.

— Ако ви мислите да сам ја крив за штету коју је предузеће претрпело, онда...

— Ништа ви нисте криви, капетане, умешао се Кристијан видећи да може доћи до непријатног сукоба. — Ви сте само радили по упутствима која су вам дата. Друго ми мој брат није хтео да каже...

Норберт срдито одбаца тек запалећу цигарету.

— Дабоме. Шта да се о томе губе речи. Треба гледати нове послове. Јесте ли почели да утоварујете радио-апарате?

— Радио-апарате?

Норберт погледа зачуђено свога брата.

— Зар ти ниси ништа говорио капетану?

— Нисам. Мислио сам да ћеш ти то учинити.

— Добро, учинићу сада. Дакле, капетане, ради се о већој количини радио-апарата за Мексико. Посао је хитан. Колико вам је дана потребно у најгорем случају?

— Десет.

— То је немогуће. Рок је и сувише дуг.

— Жалим, одговори капетан. Али ја са „Холандијом“ не смем да ризикујем убрзано пушење.

— А зашто, да ли би то могао знати?

— Зато што је осовина на предњем мотору попустила. То сам приметно још кад смо путовали за Бразилију. А сем тога, пошто смо се дуже времена задржавали у топлим мору, па хватало се много шкољки на кориту брода тако да губимо 10% од брзине. Треба извршити оправку и чишћење...

Кристијан је потврдио да је капетан у праву. Знао је да је то честит и савестан човек. Норберт је неко време ћутао, а онда нервозно рекао:

— То је бесмислица, капетане. То је само ваш изговор. У питању је велики посао, а ви желите да користите своје право на осам дана одсуства после путовања. Добро, нека вам буде. Идите кући, а кад се вратите узмете команду над другим бродом. „Холандија“ мора на пут.

Али, као што је Кристијан очекивао, капетан одмахну главом.

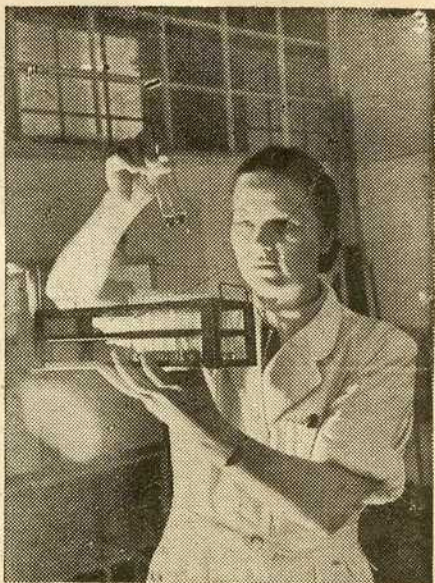
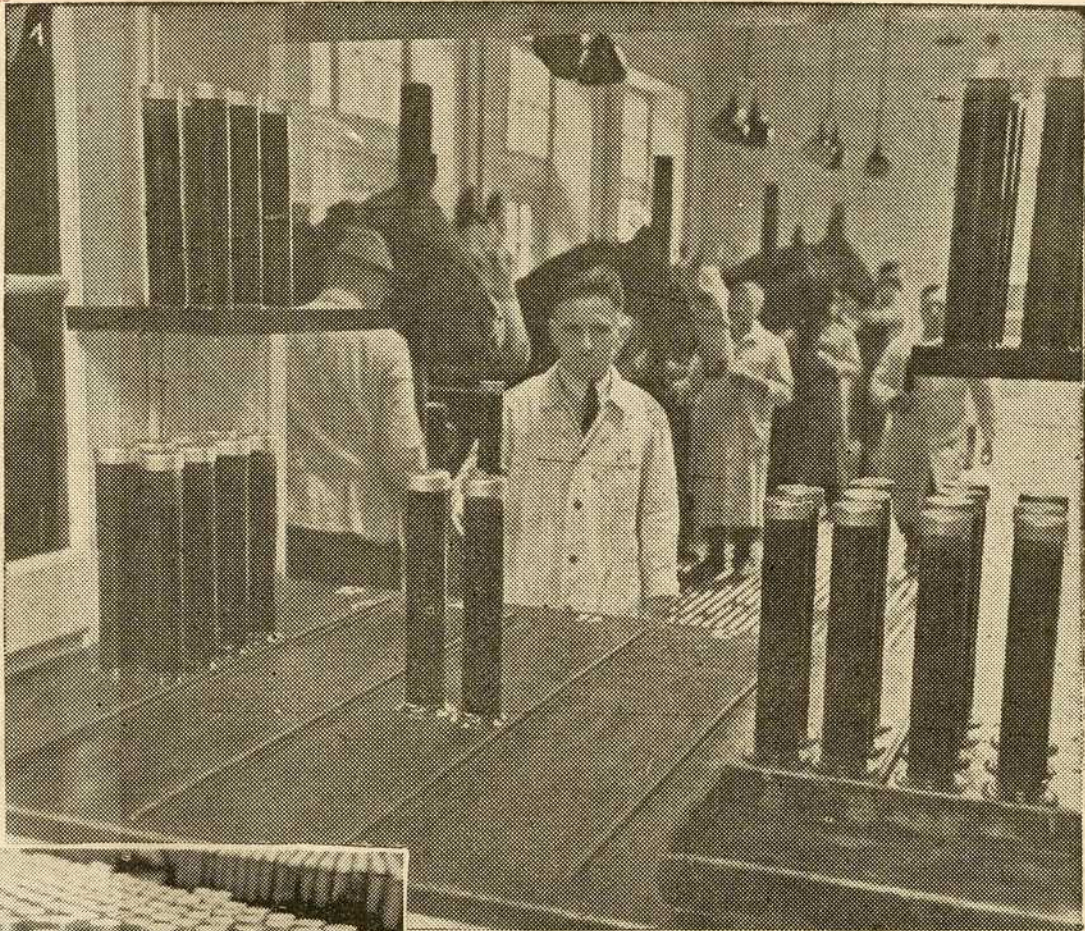
— Не, рече он одлучно. — Докле год сам ваш намененик, господине директоре, нећу дозволити да мојим бродом други командује. Нити да мој брод оде у неисправном стању на пучину. О неком одсуству није уопште реч...

Норберт га погледа зачуђено.

— Без разлога се врећате, капетане, рече. Каква је то увреда, ако брод учини једно путовање без вас? А ваши код куће вас чекају и ваше одсуство је потпуно заслужено. Хвала вам што сте нас упозорили на недостатке брода, али брод мора на пут. После тога може на оправку.

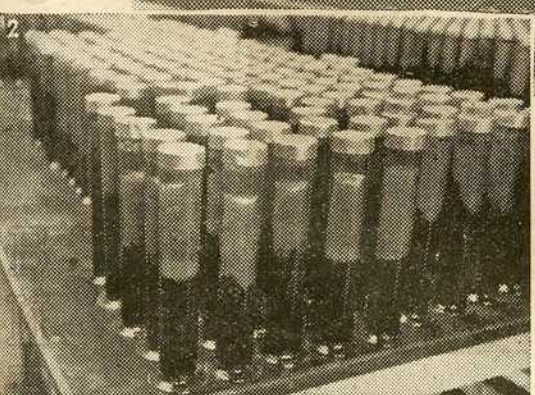
Норберт је хтео да говори љубазно, али му то није полазило за руком.

(Наставиће се)

1 — Крв за производњу серума узима се од коња. Коњи се држе у стајама у којима је уведено електрично осветљење и које су чисте као собе.

(Снимци: В. Ф. А.)

Серум

Једна од главних брига медицинске науке у рату је: сузбијање зараза, епидемија. Ту је за основ узето освештано правило, да је боље болест предупредити него лечити. Једно од најважнијих превентивних средстава у борби против епидемија је пелцовање. Пелцовање се врши помоћу серума који се израђују у нарочитим институтима и лабораторијама. У том погледу немачка наука, и поред рата, постиже завидне успехе. Серија слика коју објављујемо данас, приказује рад једног од најважнијих серумских института. То је серумски институт у Марбургу, који продужује радове славног бактериолога фон Беринга. Ту се на велико производе серуми против заразних болести, које су у току прошлих ратова односиле више жртава него и најкрвавије битке.

2 — Судови са свежом коњском крвљу оставе се на миру да се крв седиментира. У овим судовима, на слици, крвна течност већ се одвојила од црвених крвних телесаца.

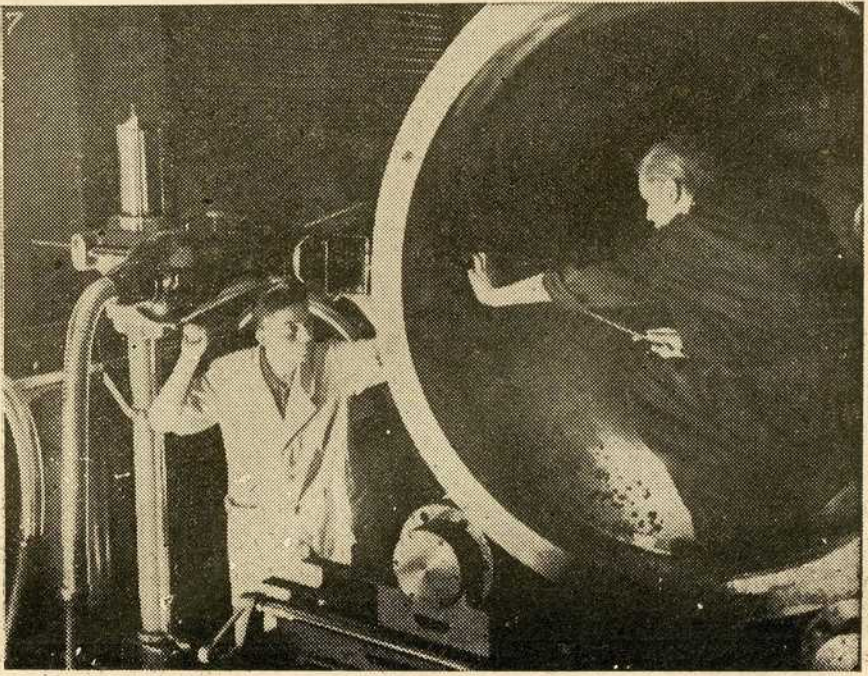
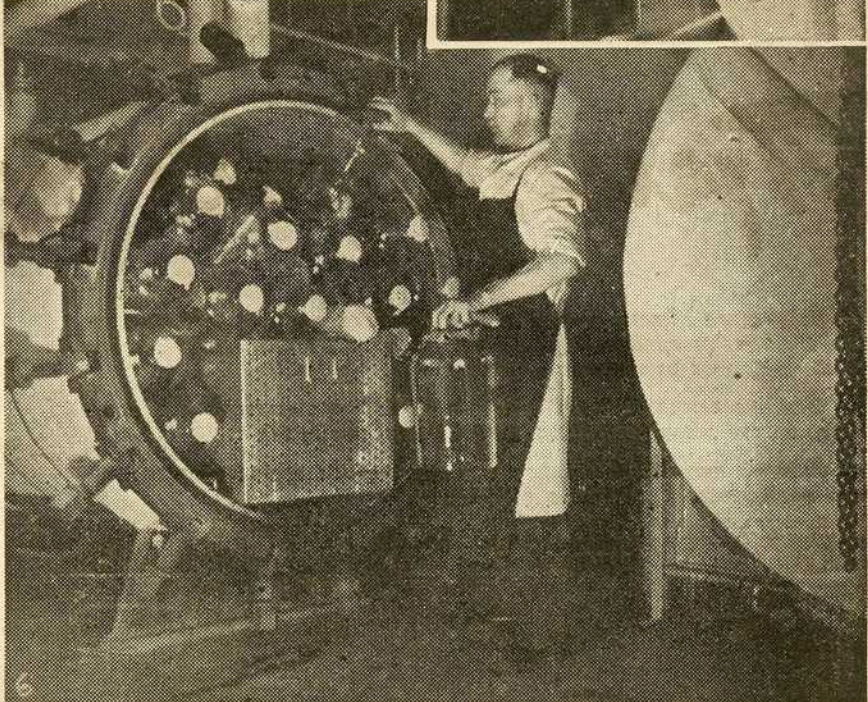
3 — Једна асистенткиња испитује да ли је крв здрава. Дијагноза се поставља по боји и таложењу крви.

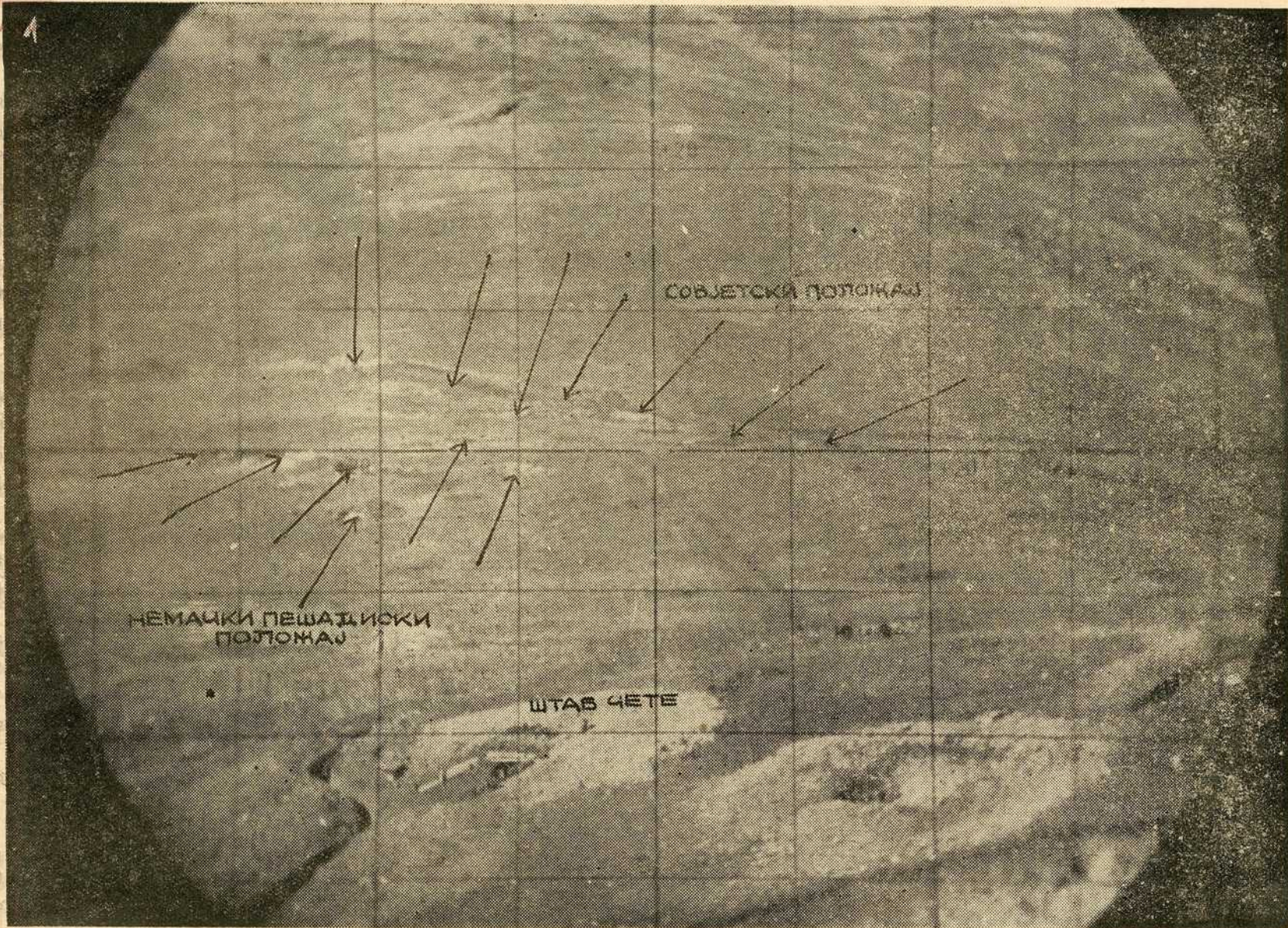
4 — Посматрање згрушавања крви и издвајања серума.

5 — У лабораторији се стално врше опити да би серум постигао што већу трајност.

6 — Боце у којима се чувају серуми дезинфикују се и нарочитим казанима. Стерилизација траје и по неколико часова.

7 — Једна апаратура од 200 К. В. швајцосањем се уграђује у велики казан. Помоћу ње ће се вршити филмовање у унутрашњости казана.

Припрема се јуриш!

1 — Бојно поље гледано кроз доглед: истурени немачки и совјетски положаји и сусише су близу једни другима. Немачка команда је решила да избаца Совјете из њихових положаја.

2 — Немачка пешадија — СС-групе — приближила се совјетским положајима на сто метара отстојања. Чека се наређење за јуриш.

3 — Немачка артиљерија ступила је у дејство. Она врши претходно жестоко бомбардовање совјетских положаја.

4 — Под заштитом артиљеријске ватре немачки гренадири и скоковима, од левка до левка почињених од експлозија граната, привлаче се све ближе.

5 — Командир чете руководи јуришом. Он је свуда и на сваком месту.

6 — Артиљерија је обуставила паљбу да не би угрожавала сопствене војнике. Одговара само совјетска артиљерија ирапнелима. Пешадија се укупаса и почиње борбу пре јуриша.

7 — Командир чете прима извештај и наређење за јуриш.

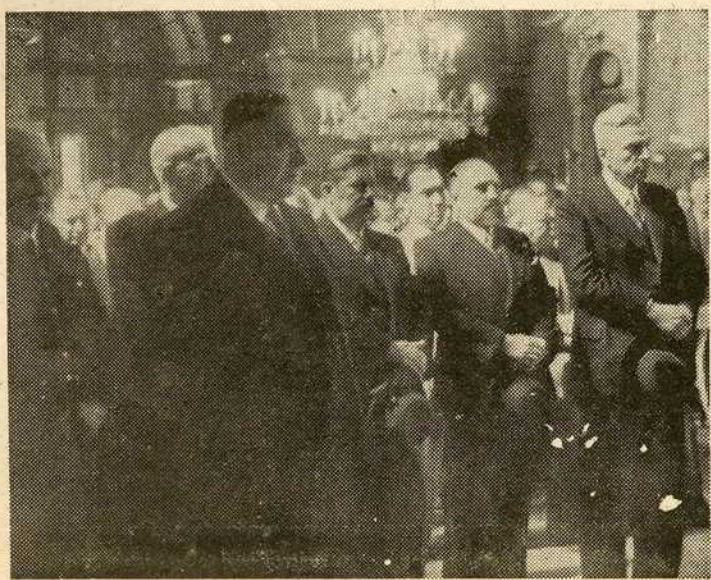
8 — Док немачка оклопљена кола спречавају со-
вјетске резерве да приђу
положајима, пешадија
врши јуриш. За неколи-
ко тренутака биће вис Х
заузет...

(Снимци: Б. Ф. А.)

ЖОДО ВАМ ПРИКАЗУЈЕ

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

На Видовдан одржан је у Саборној цркви, у присуству председника владе, генерала г. Недића, чланова владе и многобројних београђана, свечани помен палима за већу и отечество. Помен је извршио Његово преосвећенство, митрополит Јосиф уз асистенцију епископа Вићентија и Валеријана и многобројног свештенства. По завршеном помени одржао је проповед прото г. Аранђић истакавши историјски и народни значај Видовдана за Србе и Српство.

Пошла недеља била је богата у спортским приредбама. Поред осталог приређено је друго повратно друско првенство у бицилизму. Учествовали су најбољи возачи Србије, а победно је Антоније Андрејевић, члан клуба „Авала“ испред браће Давидовић, Раловановића, Павловића и дру-

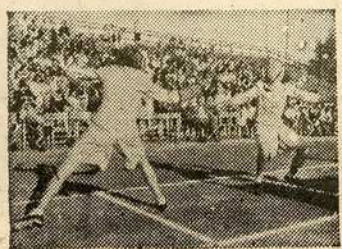
гих. Ево два позната возача како се боре на једној доста оштрој кривини.

Један од најстаријих и најистакнутијих клубова престонице „О.К. 1913“ прославио је на Видовдан своју тридесетогодишњицу. Прослава је трајала два дана уз веома обилан програм који је био прва смотра свих спортских активности. Најсвечанији тренутак прославе било је свакако сечење славог колача које је обављено у присуству великог броја спорт-

ских радника позваних гостију и неколико старих чланова клуба. Међу њима је био и инжењер Данило Стојановић, популарни чика Дача, један од оснивача клуба, дугогодишњи активни играч и свакако један од најзаслужнијих наших спортских радника. Слика приказује тренутак када чика Дача са садашњим председником г. Талићем, претом г. Брагуљевићем, једним играчем и једном лакоатлетичарком окрену колач...

Пре неколико дана одржан је у Београду веома успео мачевалачки турнир између чланова клубова „Витез“ и „О.К. Митић“. Две даме — на овој слици — виста се зналачки и спретно боре.

Школска година је завршена. Остали су још писмени и усмени испити малих и великих матураната. Писмени задаци захтевају доста труда и, разуме се, знања. На слици се јасно види како ученици пажљиво пишу задатке од чијег успеха зависи исход матуре.

Лепо време измамљује не само шетаче и доконе, већ и сликаре. А Калемегдан пружа много мотива. Ево познатог сликара и сценографа Миленка Шербана пред црквом Ружицом, која је — доста чудновато — ретко када нашим уметницима служила као мотив. Уопште узев многе лепоте београдског „пейзажа“ нису много искористишаване колико би се то могло очекивати.

Народна ношња све више осваја. Неколико ученица београдских гимназија, мале матуранткиње, на завршетку школске године обукле су лепо шумадско одело и пошле су, задовољне успехом који су постигле у овој школској години, на Калемегдан. Ученице, угледajte се на њих и чувајте, носите, наше дивне народне ношње.

Пре неколико дана отворена је врло интересантна и свакако поучна изложба „Советског ваја“. Ова се изложба налази у самом центру града, испод Теразија, и смештена је у нарочито за то подигнутој згради. Маса света преко целог дана посматра фигуре изложене у витринама које показују све страхоте тог „ваја“.

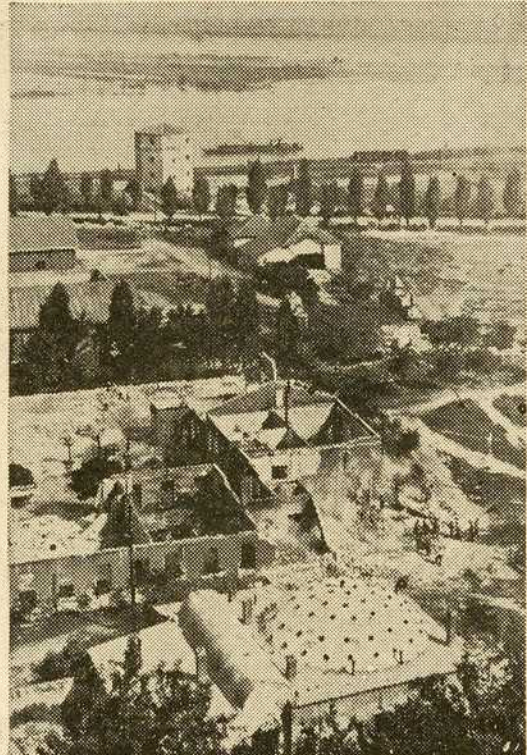
Познати књижевник и професор Ђорђе Анђелић, који је пре неколико дана преминуо, сахрањен је 29 јуна уз велико учешће пријатеља, поштовалаца и бивших ђака. У име пријатеља опростио се са покојником др Стојан Кулић истакавши Анђелићеве заслуге као књижевника и педагога, подвукавши и корисну улогу коју је вршио као дугогодишњи председник Професорског удружења.

(Снимци: А. Симић 7. С. Цигановић и Св. Грдијан по 2. и Б. Ф. А. 1).

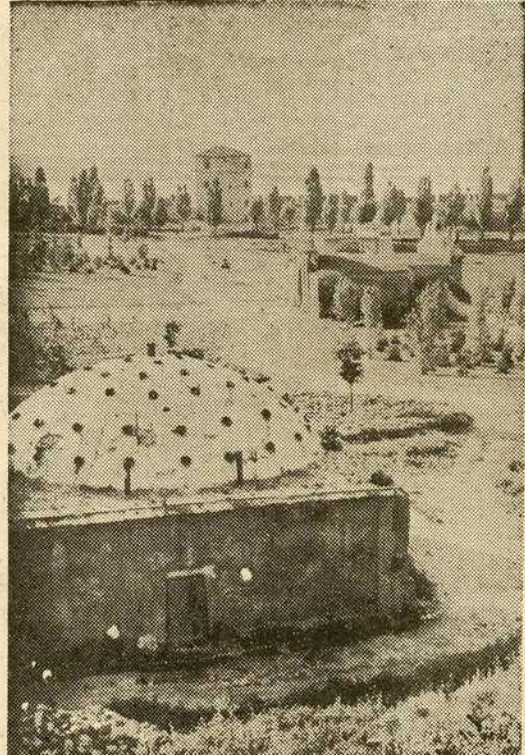

Београдски Дерби биће одржан сутра у недељу. Један од учесника, један од наших познатих докеја, жели да буде у што бољој кондицији, вредно тренира. И тестерисање спада у те припреме. Докеј треба да има чврсте руке.

Доњи град се постепено претвара у диван парк. Регулацијом Доњег града откловене су многе старе зграде, страњаре и рушевине и на место њихово створене су нове стазе, засађена је трава и дрвеће. Тиме је постигнуто не са-

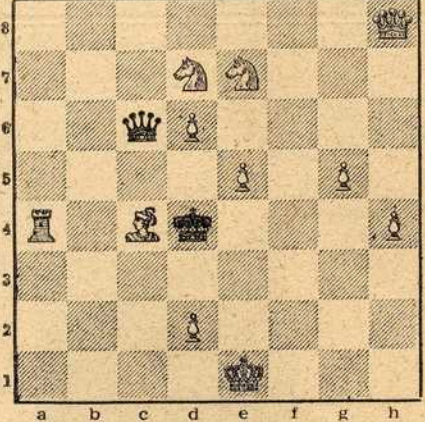
мо потребно ранчишњавање већ су и многи историјски споменици „ослобођени“, постали и видљиви и приступачни. Наше две слике показују два изгледа у новом раздобљу Доњег града. Слика лево показује Доњи град пре ре-

гулације, односно у току самог рушења, а слика десно онако како данас изгледа, са новим стазама, старим амамом, капијом Принца Евгена и Небојшином кулом и низом засађених младина које су већ олистале.

ШАХ

ПРОБЛЕМ БР. 79
А. Штремберг

Бели вуле и даје првоне мат у два погеза.

Решење проблема број 78 (Александра Атанасијевића): 1) Th1-h7.

ТУРНИР У ТОПОЛИ

У Тополи је у току првенствени турнир са десет учесника. Главни фаворити за прво место су Илија Јокић, М. Арсенијевић и А. Мартиновић. Учесници су углавном млади играчи који показују добро познавање теорије, затим велику борбеност и смишљеност у игри. По завршеном турниру у пројекту су такође друге утакмице као гостовање мајстора О. Недељковића и других истакнутих наших шахиста.

АЉЕХИН И КЕРЕС ПОБЕДНИЦИ

Интернационални двокружни турнир шесторице мајстора у Салцбургу завршен је заједничком победом светског првака Аљехина и Естонца Кереса. Све до пред крај такмичења Аљехин је водио за пола бода. Тек у последњем колу Керес је бројем бодова стигао светског првака, који је у шпанској партији са Шмитом морао у 37 погезу да се задовољи ремијем. Крајњи резултат: Аљехин и Керес 7½ поена, Шмит 4½, Богољубов 4, Фолтис 3½, Релштаб 3.

ШПАНСКА ПАРТИЈА

(Играно у првом колу Европског турнира у Минхену 1942).

Бели: Аљехин. — Црни: Барца.

- 1) e2-e4, e7-e5; 2) Sg1-f3, Sb8-c6;
- 3) Lf1-b5, a7-a6; 4) Lb5-a4, Sg8-f6;
- 5) Sb1-c3, Lf8-e7; 6) 0-0, b7-b5; 7) La4-b3, d7-d6; 8) Sc3-d5, Lc8-g4; 9) c2-c3, 0-0; 10) h2-h3, Lg4-e6; 11) d2-d4, Kg8-h8; 12) Tf1-e1, Sf6-d7; 13) Lb3-c2, f7-f6; 14) a2-a4, Sc6-a7; 15) a4-b5, a6-b5; 16) Lc1-e3, c7-c5; 17) d4:c5, d6:c5; 18) Ta1-a6; Le6:d5; 19) e4:d5, Dd8-c8; 20) Dd1-a1, Dc8-b7; 21) b2-b4, Tf8-b8; 22) d5-d6, Le7-d8; 23) b4:c5, Tb8-c8; 24) Ta6-a2, e5-e4; 25) Lc2:e4, Db7:e4; 26) Le3-d4, De4-g6; 27) Ta2-a7, Ta8-a7; 28) Da1-a7, Sd7-e5; 29) Ld4:e5.

Црни предаје. И овога пута светски првак је показао своје добро познавање шпанске партије, које отварање нарочито радо игра.

Размишљено мало

ЧУДНОВАТА ОПКЛАДА

Два пријатеља шетају се Калемегданом. Један од њих понуди другом следећу опкладу:

— Кладим се да ћу стићи пешке до Авале (18 км.) и то без нарочите журбе пре но што ти будеш скупио и један по један односио и бацно на гомилу 100 каменчића која ћемо разместили на 2 метра отетојања једно од другог. Гомила ће бити код старта.

Ко ће од њих двојице добити опкладу?
Одговор у идућем броју.

ЗАШТО НА МЕСЕЦУ?

Госпа Перса воли много да говори. Сваког свог познаника, када сретне, у стању је да задржи читав сат причајући.

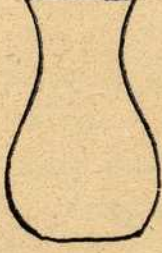
Једног дана је срела г. Тому. И поред тога што се г. Тома журило успела је и њега да задржи скоро пола сата. Најпосле је г. Тома, изгубивши стрпљење, узвикнуо:

— Ех, да смо сада на месецу! Кад већ морам да стојим крај вас не бих морао и да вас слушам!

Зашто је г. Тома тако викнуо?
Одговор ћете наћи у идућем броју.

ЧАРОБНА ВАЗА

Имате слику једне вазе. С два погеза маказа треба да је поделите на три мало необична дела. Јер ти делови треба да буду такви да од њих лако можете да саставите један квадрат.

А да је то могућно — видећете и сами по нашем одговору у идућем броју.

ЛЕД У БОКАЛУ

— Ана, шта радиш то! — викнула је мајка Ани, која је била уносила из куће један бокал ледене воде у коме је био и комад леда. — Када се лед отопи у бокалу, вода ће се излити из бокала!

Да ли је мама оправдано поставила ову примедбу? Јер, заиста, у бокалу је био велики комад леда, толико велики да је комад вирио из воде!
Одговор у идућем броју.

Можете ли се сетити?

ЧИЈИ СУ ОВО СТИХОВИ?

ПРВИ СНЕГ

У осветлу зоре, кроз сумрачак тавни, покривене снегом почивају равни.

А студени лахор кроз долине мирне, преко пустих поља кад и када вирне.

И с вихором лаким сеона се хвата, на заснепље снегом и стрехе и врата.

А у селу јоште у прозорје мило, поћ, ведра и хладна, не подиже крило.

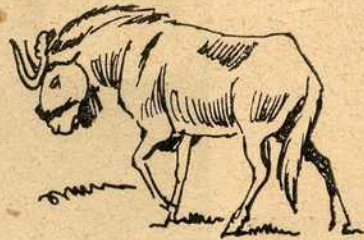
И од њених шапа и туна и тамо, у првоме снегу траг се види само...

Наш сарадник је преписао у своју песмарницу ову лепу песму, али по своме обичају заборавао је да напише и име песника. Сећа се само да је песник Један од ове тројице: Милета Јакшић, Војислав Илић или Јован Јовановић-Змај.

Да ли бисте ви могли да му помогнете? А ако ни ви нисте бољи познавалац наше поезије од нашег сарадника, погледајте одговор одмах доле, на му га онда напишите.

(Ивичи евојидио)

КОЈА ЈЕ ОВО ЖИВОТЊИЊА?

Дајемо вам пртеж једне животиње која, када је рањена, да се не би мучила врши самоубиство: скаче или са стене у

провалију или у воду да се удави... Наравно, те чудновате животиње нема код нас, јер живи у Јужној Африци.

У самој ствари то је једна врста антилопе, која може да буде дугачка до два метра, а висока око једног метра. Живи у чопорима, а радо се удружује и са животињама друге врсте. Ова животиња је изванредно брза и врло издржљива у трчању. Управо сматрају је као најбржу животињу у јужноафричким равнинама. Када остане без хране предузима дуга путовања само да би дошла до добре, свеже хране. Месо ове животиње је слатко и вато се лови: али је лов врло тежак, чак опасан, јер ако је ране окреће се и одлучно напада на ловце.

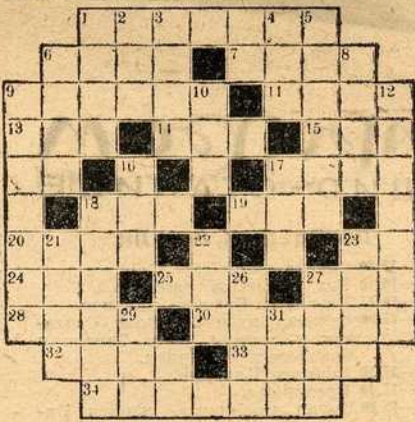
За ову животињу морали сте већ чути. Да ли можете да се сетите како се зове?
(А.И.)

Ја ми знам?

ПИТАЊА

- 1 — Колико човек просечно троши дневно воде за одржавање свога тела?
- 2 — Која машина даје највећи број коњских снага?
- 3 — Колико коњских снага даје некорисније водене снаге на целом свету?
- 4 — Колико зеп претрчи за један секунд?
- 5 — Када је било делено доба?
- 6 — Шта је аутохемотерапија?
- 7 — Чули сте да кад је вец о бразни бродова говори се да тај и тај брод има брзину од толико и толико чворова. Колико у ствари износи та мера за дужину?
- 8 — Када је пронађено ситро за бродове?
- 9 — Где се налази највиша кућа у Европи?
- 10 — Када је и где отворена прва женска школа у Србији?
- 11 — Којим је највећи испов за обичне железничке пруге?
- 12 — Да ли је постојао Насрадин Хона?
- 13 — Да ли је ко од старих српских владара много путовао?
- 14 — Када је основано друштво „Јада“?
- 15 — Шта су динамогенератори, а шта динамомотори?
- 16 — Колико је према Светом писму трајао потоп?
- 17 — Колика је брзина крвотока?
- 18 — Које је месо хранљивије: печено или кувано?
- 19 — Када је било бакарно доба, бронзано, бронзано-гвоздено, гвоздено и најзад доба римске металне културе?
- 20 — Када је доба плодноних Нилских поплава?

Укршћене речи

- Хоризонтално: 1) Суд за лествицију. 6) Врста варива. 7) Обрађује земљу. 9) Написано. 11) Половина. 13) Немам. 14) Наг модел. 15) Мртвачки сандук. 17) Један од Христових апостола. 18) Показна заменица. 19) Река у Русији. 20) Плавина у Србији. 23) Скраћеница за севобојство. 24) Чување. 25) Врста болести код животиња. 27) Варошина на Јадранском мору. 28) Најгоњи део дрвнине. 30) Плинови. 32) Прилике. 33) Притока Дунава. 34) Стариново и воји војске.
- Вертикално: 1) Ситна крпа. 2) Врста птице. 3) Језеро у Етиопији. 4) Оружје. 5) Грчки бог лепоте. 6) Снага. 8) Дваги камен. 9) Гуал на Сицилији. 10) Орган вида. 12) Муслиманска секта. 16) Дебло. 17) Звук. 18) Место близу Г. Милановца. 21) Презиме аустријског геолога. 22) Острво у Јадранском мору. 26) Мичи се. 27) Држи. 29) Стариново. 31) Млечни производ.

РЕШЕЊА

ИЗ 78-ОГ БРОЈА

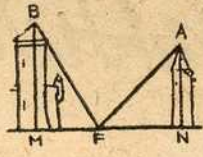
Одговор на „НАСЛЕДСТВО“

— Узмите једну моју камилу рекао је старац и додаје је вапим. То чини 18 камила. Теби, рече вајстаријем, припада половина; узми 9 камила себи. Средњем, коме припада трећина, дајемо 6 камила, а најмлађем коме припада девети део, дајемо 2 камила. А сада, пошто 9+6+2 су 17, вратите моју камилу натраг.

Одговор на „БРАТКОВИДИ ПОШТАР“

Мога још једном да обиче куће које посе бореје 7, 5, 4 и 3.

Одговор на „ДВЕ КУЛЕ И ИЗВОР“

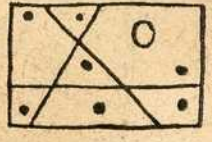

Пошто птице полуде истовремено, истом брзином и стижу у исто време, то значи да је BF=AF, MF је раздалјина од темеља куле В до извора F, према томе:

$$40^2 + MF^2 = 30^2 + (50 - MF)^2;$$
$$100 MF = 900 + 2.500 - 1.600 MF;$$
$$MF = 18 \text{ метара.}$$

Одговор на „СЕДАМ ЗВЕЗДА НА НЕБУ“

Ево како се то може извести.

Одговор на „ЗАЈЕДНИЧКИ РУЧАК“

Број могућих комбинација је: 2 x 3 x 4 x 5 x 6 x 7 x 8 = 40.320. Према томе они би морали да ручају заједно 40.320 дана, тј. 110 година, 5 месеци и 17 дана.

ДА ЛИ ЗНАТЕ?

ОДГОВОРИ

- 1 — Тешко је тачно одговорити на ово питање. Тврди се да инсеката има 230.000 врста, мекунцаца 50.000 врста, птица 12.500, риба 12.000, паукова 10.000, протозоа 6.000, прва 6.100, рептилија 4.400, стогога 3.000, сисава 2.500, сунђера 1.800 итд. Укупно се рачуна да има 365.950 разних врста живих бића.
- 2 — Стагакити и стагакити су оне кречњачке фигуре које се образују на сводовима влажних пећина. Због ових наслага поједине пећине имају често изванредно леп изглед, јер оне могу да буду у виду најфантастичнијих фигура.
- 3 — Мегатериум је име једне изумрле врсте животиња. Она је била висока 2 метра, а дугачка 5 метара. Причала је врати сисавца и није имала зубе. Фосили ове животиње нађени су у терцијалним слојевима у Америци.
- 4 — Највећа дрвећа на свету расту на острву Тасманији у Тихом океану. Пре неколико година тамо је обележено једно дрво које је било високо 140 метара, а које је у обиму имало 42 метра.
- 5 — Сачувано је у целом свету преко 60.000 античких статуа. За највећи број тих статуа није могло да се утврди ко их је израдио.
- 6 — Од једног кита просечне величине, а то је дужине од око 28 метара, може се добити толико масти колико би се добило од хиљаду угорених сива.
- 7 — Непоугодно је направити сат који би ишао апсолутно тачно. И најпрецизнији модерни часовници, који се крећу помоћу електрике, ипак греше пола секунде за годину дана.
- 8 — Први предмет, који је био направљен од алуминијума, било је једно зноње које је израђено за сина Наполеона III.
- 9 — Пуж готлаћ нема чуло мириса смештено на једном месту. Чуло мириса код пужа готлаћа растурено је по целој површини тела.
- 10 — Запажено је да сва помрачења сунца почињу са западне стране сунца, а сва помрачења месеца са источне стране месеца.
- 11 — Јаје са два жуманцета може привлачно често да се нађе. Међутим јаје са два жуманцета изванредно се ретко налази.
- 12 — Кокетин је старо име за данашњу варошину Александрија у Јужној кривеначкој. Забележено је да је Кокетин био некада „мала царина“.
- 13 — Алкохолна ферментација је претварање шећера у алкохол помоћу пиварског квасац.
- 14 — Пиварски квасац је врло мала гљивица која има ту особину да лучи, под извесним условима, дијатазу, која има ту особину да претвара шећере у алкохоло.
- 15 — Волну тубину која данас игра тако важну улогу у електрификацији земља пронашао је славни италијански сликар Леонардо да Винчи и то 1510 године.
- 16 — Сувенир канал је дугачак сто шездесет километара, а Панамски седамдесет и осам километара.
- 17 — Кубни метар ваздуха је тежак један килограм и двеста двадесет и три грама.
- 18 — Телескоп је измислио Холанданин Ливерсеј 1608 године.
- 19 — Прстен од злата је скоро двапут тежи од исто толиког прстена од олова. То је због тога што је специфична тежина злата 19,30 а олова 11,35.
- 20 — Трансвал и Орање су биле бурске републике у Јужној Африци које су Енглези освојили и припојили Јужноафричкој унији.

РЕШЕЊЕ УКРШТЕНИХ РЕЧИ

Хоризонтално: 1) Третеник. 7) Зри. 9) Слуп. 10) Просо. 12) Лав. 13) Ер. 14) Лил. 15) Амвер (Андре-Мари). 17) Ба. 19) Полип. 21) Иде. 23) Орт. 25) Такса. 27) Свео. 29) Ви. 29) Уво. 30) Пирамида.

Вертикално: 2) Рава. 3) Срп. 4) Нар. 5) Идол. 6) Ослабити. 8) Колектор. 10) Прело. 11) Сил. 13) Епоха. 16) Р. И. (Радош Илирић). 18) Ада. 20) Повод. 22) Екви. 24) Ре. 26) Сир. 27) Сви. 29) Ум.

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Зметнички Живот

Гђа Меланија Бугариновић у улози циганке Магдалене у опери „Риголето“.

Риголето, г. Никола Цвејић-Владин.

Недељни програм БЕОГРАДСКЕ РАДИО-СТАНИЦЕ

ОД 5.00—2.00 ЧАСА ПО ПОНОВИ
ПОНЕДЕЉАК 5, УТОРАК 6,
СРЕДА 7, ЧЕТВРТАК 8 И
ПЕТАК 9 ЈУЛИ

5.00—6.15 Другарски поздрави
6.15—7.00 Емисија за српске селаци
7.00—7.10 Вести
7.10—9.00 Добро јутро, драги слушаоци!
9.00—9.20 Вести
9.20—12.00 Пауза
12.00—13.00 Подневни концерт.
13.00—13.10 Вести на српском језику.
13.10—13.50 Подневна музика.
13.50—14.00 Вести на немачком језику.
14.00—14.50 Нешто за тебе.
14.50—15.00 Извештај о водостању.
15.00—15.30 Извештај Врховне команде и кратке вести за војску.
15.30—16.00 Пауза.
16.00—18.20 Српске емисије.
18.20—18.40 Час немачке народне групе.
18.40—19.00 Музика за тебе.
19.00—20.00 Вести на страним језицима.
20.00—20.20 Вести.
21.40—22.00 Београдски млади стражар.
22.00—22.15 Вести.
0.00—2.00 Поповна музика.

НЕДЕЉА, 4 ЈУЛИ

7.00—7.20 Вести.
7.20—9.00 Добро јутро, драги слушаоци.
9.20—10.00 Јутарњи концерт.
10.00—10.30 Свечани час.
10.30—11.30 Свечани концерт.
11.30—12.00 За вас српски слушаоци (Дувачки оркестар Селлачек).
16.00—16.05 Извештај Врховне команде на српском језику.
16.05—17.00 Београд поздравља Бор. Суделују: Народни оркестар Милановић, Софија Лазаревић, Павло Чуковић, Борбенић-Перић и М. Балевић.
17.00—18.20 Низ веселих мелодија.
18.40—19.10 Европске мелодије (Мађарска).
19.10—20.00 Вести на страним језицима.
20.20—21.40 Београдски радио-експрес.
22.20—24.00 Пожели нешто из Београда.

ПОНЕДЕЉАК, 5 ЈУЛИ

16.00—18.20 Српске емисије:
16.00—16.30 Код наших ватрогасаца.
16.30—16.35 Извештај Врховне команде.
16.35—17.00 Забавна музика изводи Селлачек и солисти Мара Терзи и Бранислав Пивнички.
17.00—17.30 Квинтет Николић.
17.30—17.40 Предавање.
17.40—18.00 Звуци тамбурица, изводи Никола Панић и Персида Јовановић.
18.00—18.20 Из савремених догађаја и поздрави наших заробљеника.
20.20—21.40 У сенци лутајућих облака.
22.20—24.00 Недеља добро почиње.

УТОРАК, 6 ЈУЛИ

16.00—18.20 Српске емисије:
16.00—16.30 Музика из тонфилмова.
16.30—16.35 Извештај Врховне команде.
16.35—17.00 Пева радио-хор под управом Богдана Цвејића.
17.00—17.30 Народна музика, изводе: Народни оркестар Милановић, тамбурашки оркестар Аранишки, Радосевић Павле, Милена Тесаровић.
17.30—17.40 Предавање.
17.40—18.00 Народни оркестар Милановић, тамбурашки оркестар Аранишки, Савета Судар, Олаво Илић, Савић-Милчић и Божиновић.
18.00—18.20 Из савремених догађаја и поздрави наших заробљеника.
20.20—21.00 Немачко-словачки час за војнике.
21.00—21.40 Обиле музике.
22.15—24.00 Онда притиснимо још једанпут на дугме.

СРЕДА, 7 ЈУЛИ

16.00—18.20 Српске емисије:
16.00—16.30 Мали концерт, Изводе: Виолета Симић (харфа), Илија Тодоровић (чело).
16.30—16.35 Извештај Врховне команде.
16.35—16.50 Концерт женског октета.
16.50—17.00 Из савремених догађаја.
17.00—18.20 Пренос са Калемегдана, Суделују: квинтет Симић, Војин Поповић, народни оркестар Обреновић, Ружа Протић, Миле Јањић, Кршњавић и Динка Костић.
20.20—21.40 То се догађа сваког дана.
22.20—23.00 Гудачки оркестар за игру.
23.00—24.00 Ко зна — добија.

ЧЕТВРТАК, 8 ЈУЛИ

16.00—16.30 Концерт Београдског симфонског оркестра, Диригент: Пашћан.
16.30—16.35 Извештај Врховне команде.
16.35—17.00 Оперетске мелодије.
17.00—17.30 Народна музика, Изводе народни оркестар под управом проф. Петра Костића и солисти
17.30—17.40 Предавање.
17.40—18.00 Дечији час.
18.00—18.10 Поздрави наших заробљеника.
20.20—21.00 Не мора бити могуће.
21.00—21.40 Љубавна серенада у поћи.
22.15—23.20 Забавна музика.
23.20—24.00 Да, то слушаоци воле.

ПЕТАК, 9 ЈУЛИ

16.00—18.20 Српске емисије:
16.00—16.30 Аудиција у Радио Београду.
16.30—16.35 Извештај Врховне команде.
16.35—17.00 Оркестарске свите.
17.00—17.30 Гудачки оркестар за игру.
17.30—17.40 Предавање.
17.40—18.00 Народна музика, Изводе: Народни оркестар Милановић, Љубина Сиљановић и Радослав Павловић.
18.00—18.10 Из савремених догађаја.
18.10—18.20 Поздрави наших заробљеника.
20.20—21.40 Симфониски концерт, Свира велики радио оркестар, Диригент: Бобчевски.
21.40—22.00 Београдски стражар.
22.20—23.00 Слени мши.
23.00—24.00 Твој састанак.

СУБОТА, 10 ЈУЛИ

16.05—18.00 Весело поподне.
18.00—18.20 Српске емисије.
21.40—22.00 Београдски стражар.
22.20—23.00 Гудачки оркестар за игру.
23.00—24.00 Хало, мала господице.
2.00—5.00 Чекаоница Београд.

Г. Јарко Цвејић у улози Спарачућа.

Снимци: А. Симић

ДЕЦИЈЕ

ЗА ДЕЦУ, ДА СЕ РАЗОНОДЕ И ПОУЧЕ

На крају школске године

Година се школска
Ево ближи крају,
Сад је ред на баке
Да кажу шта знају.

Ко је вредан био,
Може мирно спати,
Јер учитељ занело
Књигу ће му дати.

Видовдан је дошао,
Са њим одмор следи,
Ал' само на бака
Чије знање вреди!

РАДМИЛА ЂОРЂЕВИЋ

Говек одело

У персиској земљи живео је неки мудрац који је ишао од места до места, поучавао и саветовао људе и проучавао обичаје разних крајева. У једном граду живео је неки богаташ који је био познат у целој околини по својој тврдичлуку и својој негостољубивости према сиротињи. Мудрац га је посетио, али га богаташ није примно у своју кућу само зато што није имао лепо одело. Мудрац је отишао у прву трговину, купио ново одело богато украшено и поново свратио код богаташа. Видевши га онако достојанствена, дубоко му се поклонно и позвао га за трезу.

Мудрац је сео за сто, али није окусио ни једно од понуђених му јела, већ је узео кашкицу пуну јела и просуо га по

Имате ли добро око?

Загледајте добро слику коју вам дајемо. Посматрајте је тридесет секунди, па је онда поклоните парчетом хартије или руком. А онда одговорите на ова питања:

- 1) Колико пера у глави има Индијанац?
 - 2) Да ли се изнад планина појавио један авион?
 - 3) Да ли је лепо време или пада киша?
 - 4) Колико шатора видите на слици?
 - 5) Да ли је Индијанац наоружан?
- Када сте дали одговоре, погледајте слику поново и проверите да ли вам је око било добро и да ли сте тачно могли да се сетите шта сте за тридесет секунди видели.

своје оделу. И од сваког јела просуо је по једну кашкицу по својој скупоценим оделу. Затим је узео чашу вина и просуо га такође по оделу.

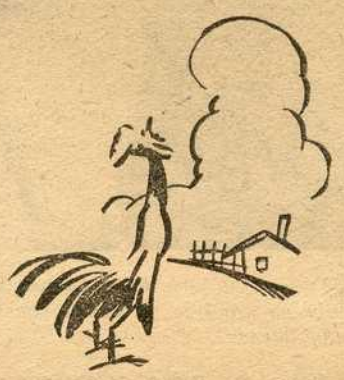
— Шта то радити, драги пријатељу? — питао га је богаташ.

— Јуче сам дошао код тебе у старом оделу, па ме ниси угостио, послао си ме напоље. Данас сам дошао у новом и богатом оделу и одмах си ме посадио за трезу и угостио. Из тога закључујем да сва јела којима си ме понудио, не припадају мени, већ мом оделу. И зато га не једем и не пијем ја, већ га дајем оделу.

Хвалисави петлао

Млади петлао је приметно, да се увек кад уутру кукурича, сунце појави иза горе. И дозвоа је сву живину из целог дворишта и говорио им:

— Моје кукурекање је тако силно и моћно, да и сунце мора да ме слуша и чим закукуричем оно се одмах јави иза горе.

Али, већ другог дана било је облачно и сунце се није ни показало. Петлао је кукурекао и кукурекао, али сунце није хтело да се покаже. Сва живина у дворишту се смејала хвалисавом петлу који је мислио да сунце излази само зато што он кукурича.

Кухиње паметње

Куха сиви дивдан,
Чучаше на грани,
И, чедаше жељно
Да га ко нахрани.

Већ три дана ништа,
Окусио није,
Глад га мори велика,
А кошава бије.

Падаше му поглед,
Редом, на све стране,
Али нигде не виде,
Ни мрвице хране.

Пвдило је тужно,
Јечао од зима,
И видео јасно
Да му смрт не гније.

Ножице му мале,
Поклепнуше тада,
И осети јадник,
Да са гране пада...

Пролазећи туда,
Једно, мало, баче,
Ражали се када,
Виде смрзало врапче.

Однесе га кухи,
Метну поред пећи,
И одири журно,
Својој мами већи.

Неговаше врапче
Једно, два, три дана,
Поможе му топлиота
И обилна храна.

Живео је у соби,
До пролећних дана,
А тада им одлете
Једног јутра рана.

МАРКО ЈЕЛНИЋ,
уџ. III/2 9 м. гимн.

Ах, што су
слатке ове
трешње!

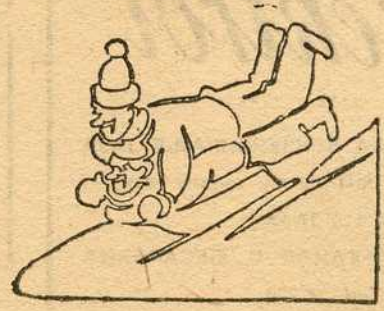

(Снимак: инж. Р. Стефановић)

Поздрав

Мали тинак славуј,
На зеленој грани,
Пева своју песму
Зорици, што рани...
Уз ту песму звучну,
Што одмиче даље,
Вати, секи, свима,
Он свој поздрав шаље:
„Хајде, децо мала,
Хајд' на ноге чиле,
Па у шарно поле,
Где играју виле...
На ваздуху чистом,
На сунчаном зраку —
Виће добро, мило,
Сваком добром баку,
Удахнуће здравље,
Ваздух га овежи,
Нека свако од нас
Шарном пољу тежи...
Поље нежно, дивно —
Извор надахнућа:
Зеленило, шума —
То су наша плућа.
М. ПИШИЦА

Низ бреј

Овај је пртеж направљен једним потезом оловке. Можете ли и ви да га препратите, а да ниједном не подигнете оловку са хартије?

Скривено блага

Истраживач је кренуо да пронађе благо које је скривено у овом лавиринту. Којим путем треба да прође да би до блага дошао?

Упутство: Пронађите пут који води до центра лавиринта.

Два метлара

Једанпут два непоштена човека продавали метле. Један је продао већ скоро све, а други ни једну. Каже први:

— Не разумем зашто пролазеш те метле тако јевтино. Ја, додуше, крадем за њих само пруже, али треба и за вал нешто да зарадим.

— Знаш рекао је други, продајем их тако јевтино, зато што сам их продао већ готове.

РЕШЕЊЕ РЕБУСА

На М лаб(а), и, ма(љ), свет, (к)ост, (п)аје = На млаћима свет остаје.

РЕБУС

ФОРНАРИНА

— НОВИ ФИЛМ ЛИДЕ БАРОВЕ —

Рим, јуна 1943

Чувена праћка филмска глумица Лида Барова, пошто је играла главне улоге у неколико филмова снимљених у Берлину налази се већ од октобра прошле године у Риму. Пре кратког времена у атељенма „Чинечита“ завршено је снимање филма „Форнарина“ („Хлебадка“), у коме игра насловну улогу. То је први њен филм, игран на италијанском језику, а вједно и њена четрдесета филмска улога.

Лида Барова послала нам је своју фотографију и поздраве читаоцима „Кола“. Да-

лого „Форнарине“ док нису дошли до закључка да би праћка уметница која се прославила у Берлину, Лида Барова била најподеснија да одигра улогу хлебарке из Трастевера, која је толико очарала бесмртног Рафаела. И они којима је била поверена извала овог филма не могу ни да нађу италијанску глумицу која би могла да одигра ту тенку улогу, радије су чекали годину дана, све док се нису одлучили на ту улогу повере Баровој.

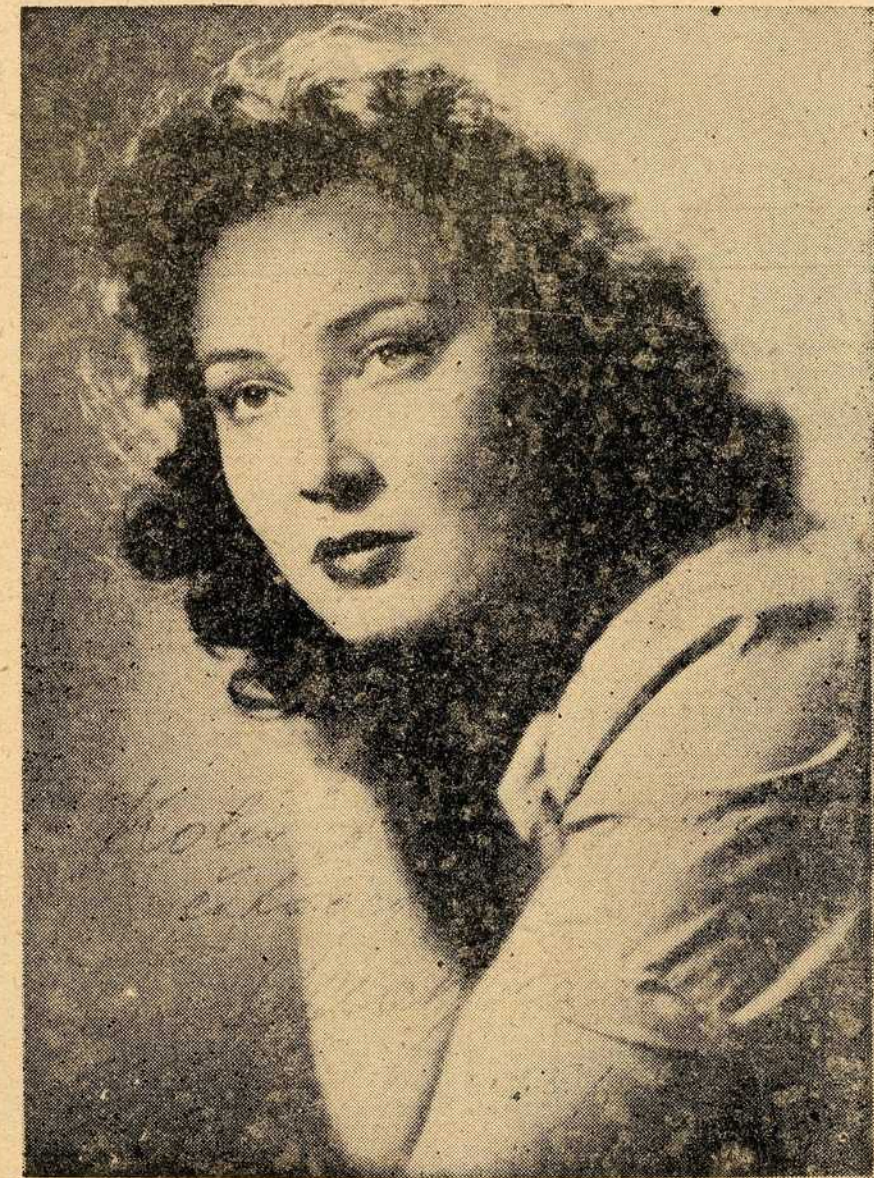
Једна од најуспешнијих сцена из филма „Форнарина“.

(Снимци: Е. И. А. Медитеранеа)

Јуни своју фотографију она поздравља и све оне који су код нас имали прилике да се диве њеној уметности. Увек ведра и насмејана, Лида Барова тим својим љупким осмехом срдечно поздравља преко „Кола“ и све љубитеље филма.

*

Римски филмски кругови дуго су тражили глумицу која би играла главну у-

Славна филмска глумица Лида Барова поздравља читаоце „Кола“ и шаље своју фотографију на којој је написала српским језиком: „Колу“ и његовим читаоцима, Лида Барова“.

фасовог модела са главном супарницом Елеонором Д'Есте.

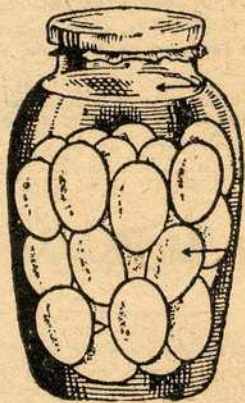
Филм је израдио предузеће Е. И. А. Медитеранеа, а режирао један од највећих пионира италијанског филма, Енрико Гуаони, режисер многих филмова с историским садржајем. Заинтересовано је да је Гуаони и сам одличан сликар, па је отуд разумљива уметничка атмосфера и изванредна сликовитост овог филма. Главну женску улогу, како рекосмо већ, игра Лида Барова. То је можда њена најбоља улога. Лепота, мирна лепота, младе римљанке, њена љубав, њене радости, срећа, бол и скромност, пад и триумф над супарницом, оживљавала је Барова толико убедљиво да човек заборавља да гледа филм, већ верује да се све стварно оди-

грава. Носилац главне мушке улоге је одлични италијански сликар Валтер Лазаро, човек који пре тога није никада раније играо у филму. По лику сличан великом претходнику умео је да дочара његове покрете, начин сликања, опхођење у животу и љубав према Форнарини.

Историски садржај филма је живот бесмртног сликара. Режисер је сликар, а носилац главне улоге Рафаела, исто тако сликар. Зар није то чудна игра случаја?

Супарницу Форнарине Елеонору Д'Есте игра даровита немачка глумица Анелиза Улих, која је већ играла у италијанским филмовима. Остале женске и мушке главне улоге играју Петинели и други познати италијански глумци.

ЉУБОМИР МАЛЕШ

Домаћице

употребите

Elektrol

најпоузданије

СРЕСТВО ЗА КОНЗЕРВИРАЊЕ ЈАЈА

одржава јаја свежа годину дана.

ЈЕДАН ПАКЕТ ДОВОЉАН ЗА 120 ЈАЈА.

Главно заступништво и лагер: Дипл. инж. МИХАИЛО С. БЕСАРАБИЋ

БЕОГРАД, Вука Караџића 7. Тел. 28-226.

ДОВИЈА СЕ У АПОТЕКАМА, ДРОГЕРИЈАМА И БОЉИМ РАДЊАМА.

41844. 3-3

Златан накит

тенике и све златне и сребрне предмете купује и највише плаћа

»Град — Равно«

Масаринова 4. Тел. 28-035. (Папата официрска задруга).

38433. 1-2

Златан накит

У ВАШЕМ ИНТЕРЕСУ НЕ ПРОДАЈТЕ А ДА НА ПОСЛЕТКУ НЕ ПОНУДИТЕ ФИРМИ КОЈА НАЈВИШЕ ПЛАЋА

»ШАЈКА«, Кн. Павла 50 38655, 1-2

ЗЛАТАН НАКИТ

брилијанте, дијаманте, сатове, сребрни есаје и т. д. бесплатно процењује, а на захтев процењену вредност откупује ЧАСОВНИЧАРСКА РАДЊА

»ВЕЛЕС«

ПАШИЋЕВА 25 П СПРАТ. ТЕЛ. 30-556. — Као и увек по неки окасион имамо на продају.

38654, 1-2

ОПРАВКА ПЕРСИКСКИХ ТЕНИХА

ТЕЛ. 20-347 "СКОПЉЕ"
КОНДНА 26 VIS-A-VIS "ПОЛИТИКЕ"

38650. 1-4

СТАНОВНИЦИ НАСЕЉА

КРАЉА АЛЕКСАНДРА

Велики избор дечијих играчака, по мале, пудера, колоњске воде, опаховог уља и разне друге ситне побе добићете по максималној цени кол нас

ВОЈИСЛАВ СИМИЋ код „Војина“

Краља Александра 279 (преко пута Гајине кафане). 38656. 1-1

КРОЗ НАШУ ЗЕМЉУ

Негде у Србији сазван је народни збор. Окупљени народ слуша с највећом пажњом. Једно је извесно, а то је да су сви једнодушни у мислима и схватању... За ред, рад и мир — за бољу будућност Србије и српског народа.

Он памти већ много. Зна да Србија никада није била у ситуацији као у овом рату и да је његова помоћ данас врло потребна

Некада је и он био народни посланик. Сад слуша заједно с осталим народом.

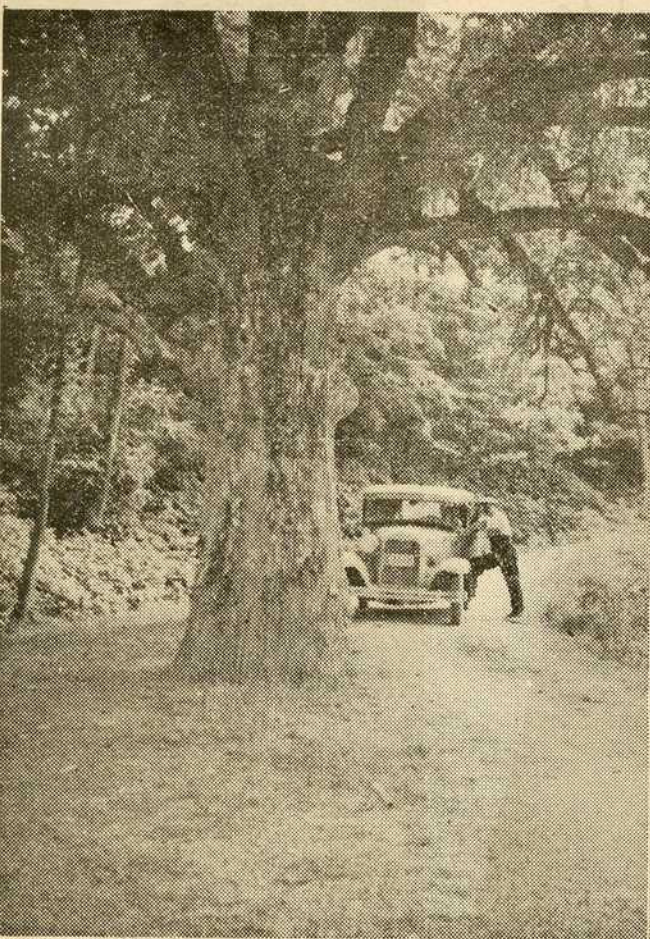
Негде при крају збора он је дубоко замисљен. Уморан, сео је на ивицу плочника и размишља о речима што кроз тајан допиру до њега.

Један бивши ратник такође је ту.

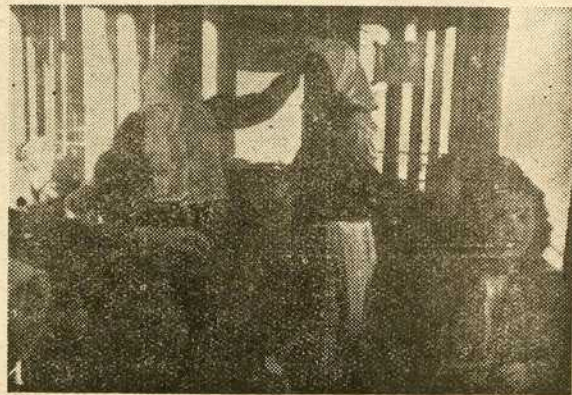
На једном месту у Смедереву налази се ова чесма. Вода тече лагано и сувине лагано можда, али, становници оближњих кућа имају стрпљења. И они су поређали своје канте и тестије, до саме чесме. Онај који је на реду пуни своју канту, па одмах поставља канту следећег. И тако иде сваког дана у најбољем реду. А ни канте, ни гумену цев, узету на послугу из суседне кафане, нико не дира.

У средини усека који је кроз шуму направљен за друм стоји овај стари храст код села Шубајића, на путу од Кучева за Велико Градиште. Већ годинама, као неки саобраћајнац природе, овај храст дели друм на две половине. Изгледа, да су га они, који су пут градили, оставили намерно ту на сред друма...

(Снимци: инж. Рат. Степановић и А. Симић)

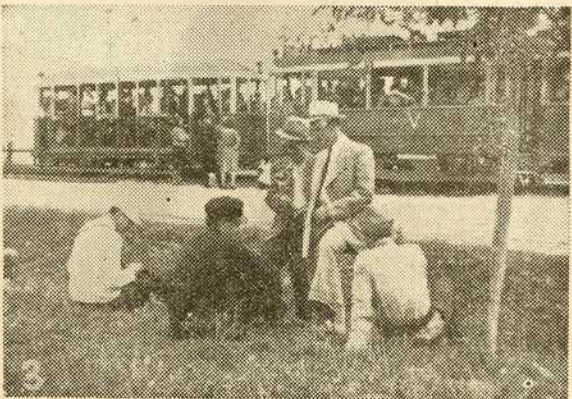
Кроз Ниш пролази, као што је познато, трамвајска пруга дуга девет километара. Води од железничке станице до Нишке бање. Али, док сви трамваји великих градова личе један на другог, дотле је нишки трамвај јединствен по своме изгледу. Има нечег што остали трамваји немају. Погледајте слике, па ћете видети да је право уживање возити се нишким трамвајем.

Нишки трамваји нису увек пуни. То се најбоље види на овој слици: Стојећи између седишта млада снаша, окрећући у левој преслици, а у десној држећи клупко, раширила је обе руке предвићи сини.

Вожња је дуга, а време пролази брзо. Па да за време вожње не би изгубила ни један минут, ова нишлика плете цемпер.

На шестом километру, на једној скретници, трамвај мора да чека на укрштање. За то време путници, заједно са особљем трамваја шетају по пољани или лешкаре у трави.

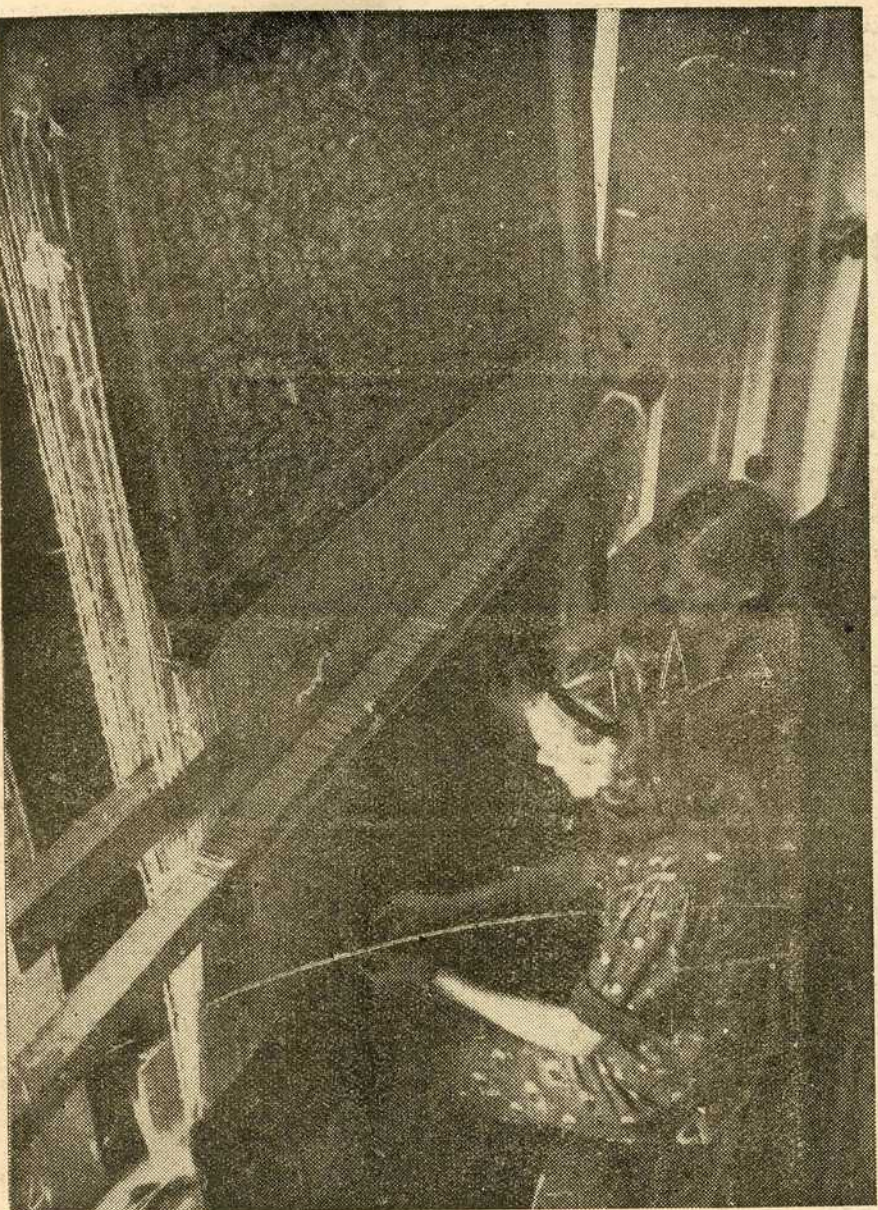
Често се трамвајем вози и понеки музичар који својом свирком увесељава путнике, те да бар истера трошак за подвоз и које винце.

(Снимци: приватна својина)

WWW.UNILIB.RS

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

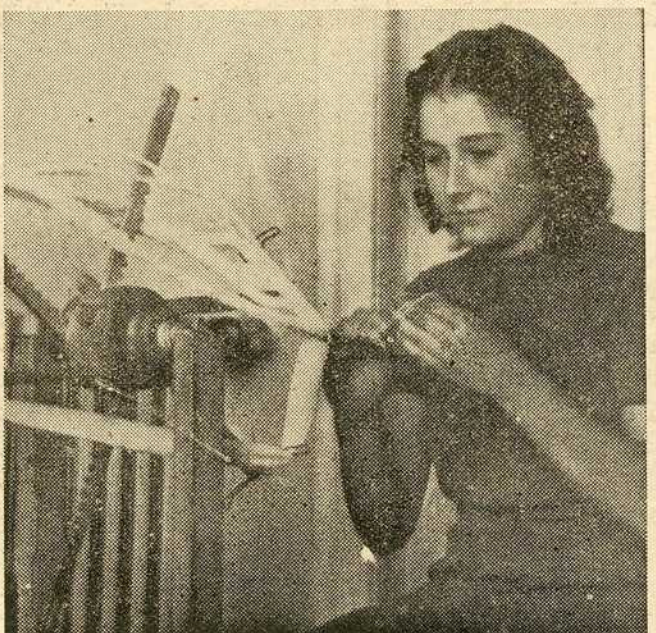

Ма колико изгледало невероватно али у сред Београда постоји радионица у којој се израђују савршени персиски ћилими. Угледна београђанка госпођа Вана Јанић основала је још 1938 године радионицу у којој се ткају уметнички скупочени примерци чувених персиских тепиха. Радионица и данас постоји и ради, ма да у скромнијим размерама. Две су чивенице које треба нарочито подржи. Прва је та да су и пре рата и сада при изради ових тепиха упослене само Српкиње православне вере. Девојке, које сада ткају под надзором и упутствима госпође Вана Јанић су из околине Крајева и из Санџака. Друга ствар коју ваља подржи та је да су персиски теписи ткани у Београду готово истоветни с чувеним персиским теписима разних стилова и векова. Најславније раздобље персиских тепиха је између 15. и 19. века. Први су још доста примитивни, па после све савршенији, достижући свој врхунац отприлике у 18 веку. И београдски персиски теписи истоветни су персиским узорима и што се тиче стила односно типова, и што се тиче размера и материјала.

Ту је, дакле, сва скала раскошних у бојама и савршено компонованих тепиха. То су теписи типа ширас, фелахан, бухара, у стилу старих „ловачких“ тепиха или чувених „минга“ или ладица (молитвеници). И тешко је рећи који су лепши да ли они који претстављају разне сцене или они који су само у шарама, стилизације биљног и животињског света. Кратко речено персиски ћилими ткани у Београду по својој вредности ничим не заостају иза чувених оригинала. И тако београдски персиски теписи значе стварни допринос нашој уметничко-занатској радности.

Б. Т.

Лево — Везивање њордес-чворова

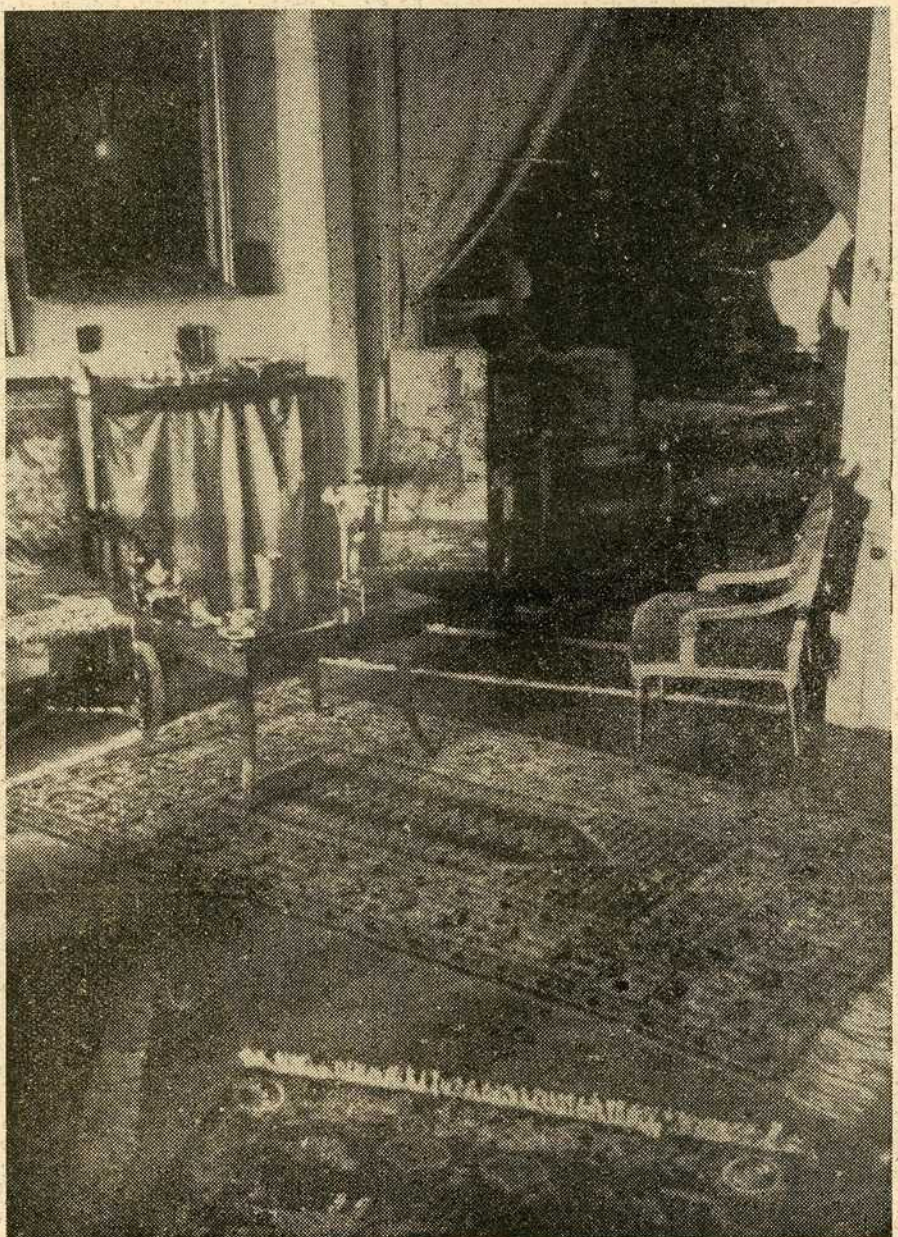
Десно — Мотање џамука.

Снимци: А. Симић

Једна београђанка тка персиске тепихе

Десно — Интеријер стана са њростртим „Ладик молитвеник“ — ћилимом из 17 века.

Десно — Вилим је готов. Са задовољством га све раднице посматрају.

Јапански КИМОНО

Опште је мишљење да су сва кимона направљена од прне свиле, украшена извезеним белим кризантимама, каква су се раније виђала у већим трговинама оријенталске робе. Обичан кимono у Јапану се носи од памучне материје у живим бојама, некада врло укусним, али некада неукусним.

Кимono који се носи у Европи, Јапанке у свакодневном животу не носе. Кимono од прне свиле је или празничан или за неки свечани обред. Комбинација црног и белог коју је једна дама још у 17 столећу креирала, важи у Јапану, као и у целом свету као најелегантнији кимono и зато је одређена само за свечане прилике. Кимono, био од памука или најскупочије свиле, Јапанкама много боље стоји него наше европске хаљине. Пре свега зато што је дуг до земље, па им продужује фигуру, а сем тога скрива разне недостатке, као што су то крива леђа, или криве ноге од сталног седења на земљи. Прикрива чак и сувишну дебљину.

Кимono је на први поглед елегантнија одећа него наша европска, али не одговара много модерном животу. Он се при ходу отвара и зато Јапанке приликом хода праве смешно мале кораке, оне уствари и не иду, већ скакућу. Још мање је кимono згодан за ускакање у трамвај, или у аутобус. Зато су европске хаљине брзо биле усвојене у Јапану, нарочито код запослених жена. Европске хаљине претстављају сан за сваку Јапанку и зато свака жена од прве плате коју је у стању да заради купује нове моделе последње европске моде, на којој она тамо стиже са већим закашњењем. У овим хаљинама добро изгледају само жене које су од малена одгајане у модерном спортском духу. Па ипак за свечане прилике облаче традиционални кимono, од меке свиле нежних боја у које су уткане бамбусове гранчице, или су уметнички израђени јаворови цветићи итд. Имати и јапанску и европску гардеробу, то претставља велики луксуз који могу себи да дозволе само најбогатије Јапанке.

Запело ћете мислити да се један кимono одржава годинама и да се ти цветови стално обнављају. Међутим, он исто тако трпи промену као и наша мода, и један кимono једва да ће се одржати за једну сезону. И не само да подлеже моди само вез ових цветова, него се мења и материјал, затим и крој чија је промена за наше око једва приметна. Све те ситнице које су за нас не приметне, за Јапанке су тако важне, као што је то на пример промена најмањег шави или набора у струку или куку. И боје играју важну улогу. Помодарке из Токија шаљу своја кимона у Кјоту, који је познат у техници боја.

Кимона имају разне цене; најјефтинији су такозвани јукати, који се и у Европи највише носе. Носе се лети, направљени су од беле памучне материје, украшене плавим узорцима. За тронско поднебље то је најидеалнија одећа, зато што најбоље упија зној. Такав кимono је пре рата стајао од 30—40 динара. Свилени кимono је исто тако скуп као и наше хаљине, док свечани кимono стаје по неколико хиљада, извезен је руком и често се дешава да је невеста приморана да за такав један кимono жртвује сва своја расположива средства, и ако се ретко носе и не могу се прокрјити. Једино јој остаје да их прода у базару за странце. Раније је био обичај да невеста добије на поклон читаву гомилу кимона и израђених појасева које они називају оби, којима су се Јапанке опасавале. Ова опрема је морала да им издржи до краја живота, јер нису могле друге себи да набаве, једино ако би им муж који поконио. Ако су хтеле на неки начин да дођу до новаца да купе неки нов кимono, морали су да продаду неки други, нарочито скупочици део своје опреме. Али данас те скупочице тоалете код Јапанаца изашле су из моде, као и свуда.

Од свих јапанских ствари кимono је најпознатији и најраспрострањенији по целом свету. М. Ст.

Не давајте кости!

Горе — Мантил за плажу од жерсеја комбинован од три боје, беле, плаве и ружичасте.

то топлоте. Према томе кости не треба бацати на ватру јер се тиме не добија у уштеди горива, већ напротив

Кости садрже некада чак и 25% масноће што су добро знали и наши стари преци, о чему сведоче налази старих костију у пећинама које су разбијене и издубљене. Немају вредност само оне кости које садрже срж, већ и такозване ретке кости које се долажу супи да би јој дале јачину. Кости које нарочито много садрже креча, месождерци воле исто толико колико крв или изнутрицу своје жртве. Ми додуше немамо толико јаке зубе као месождерци да бисмо могли сем рскавица да грицамо и кости, али зато можемо да користимо њихове хранљиве састојке. Сем масноће из костију се дугим кувањем издваја и лепљива маса „колаген“, која даје супи изванредан укус.

Главна грешка коју домаћице чине у томе је, што кувају кости само једанпут и то кратко. Потребно је да се кости кувају дуго и због уштеде горива двапут или трипут једно за другим да би се заиста искувале и на води у којој се кува појавила масна окца. Грешка је ако се много костију одједном кува, као што се то некада радило приликом кувања сапуна. Кости

Доле — Ципеле са дрвеним ђоном постављају све омиљеније, нарочито за топле летње дане. На слици видимо неколико модела који одговарају хаљини.

Спортска ташна од обичног штампаног платна са разним фигурама. Затвара се кожним затварачем.

(Снимци: Б. Ф. А.)

имају једну једину ману, а то је што крај свих својих особина не могу дуго да се одрже. Зато треба у супи кувати само мало свежих костију, и можемо их кувати три дана узастопце, па тек онда да их бацимо. Ово се односи и на кости са меса које се већ једанпут пекло или пржило.

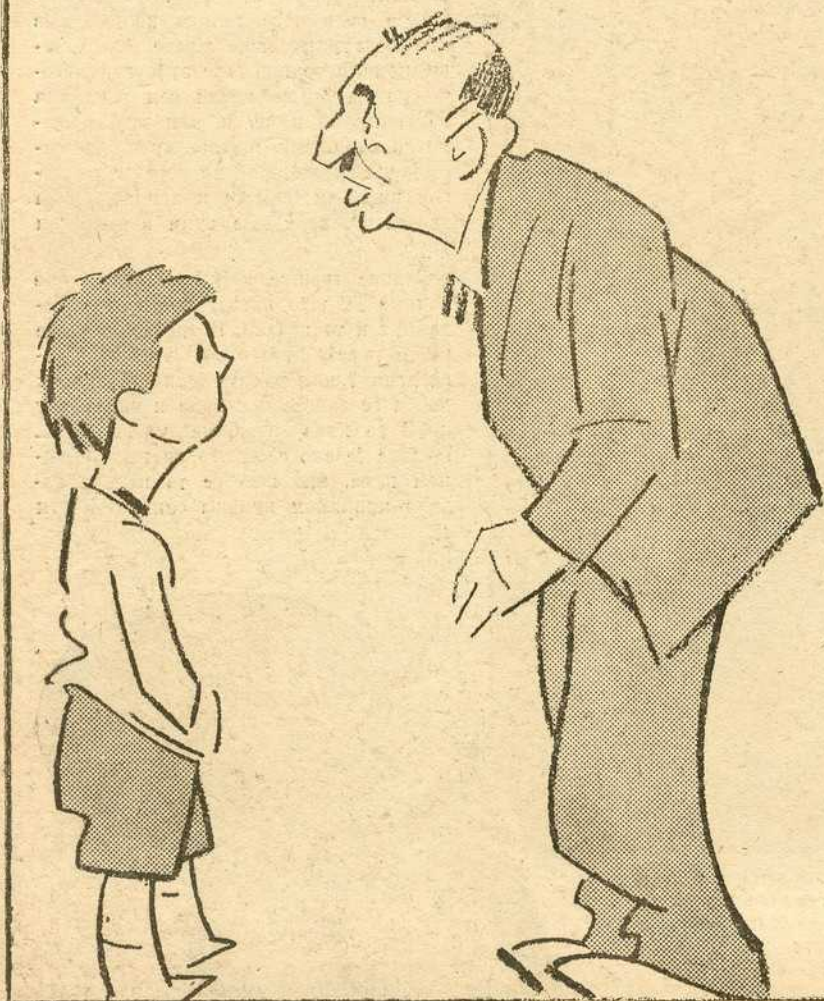
Ако нам се искува масноће сувише много, оставићемо супу да стоји до другог дана (а кости се изваде да стоје на сувом месту). Из дугих костију извадићемо срж коју можемо да искористимо за кнедлице као додатак супи. Па и те кости из којих смо искористили срж и масноћу можемо још једанпут или два пута да искувамо, али никако да их одбањемо или спаљимо.

израђује се од њих и вештачко ћубре и храна за болеснике и децу.

Иако су кости сировина од вредности, ипак се у домаћој употреби с њима не располаже доста штедљиво. До-

маћице обично искувају само једанпут кости у супи, а затим их баце као отпатке од јела, или их бацају у ватру, ма да је позната ствар да кости не горе, већ напротив саме изискују мно-

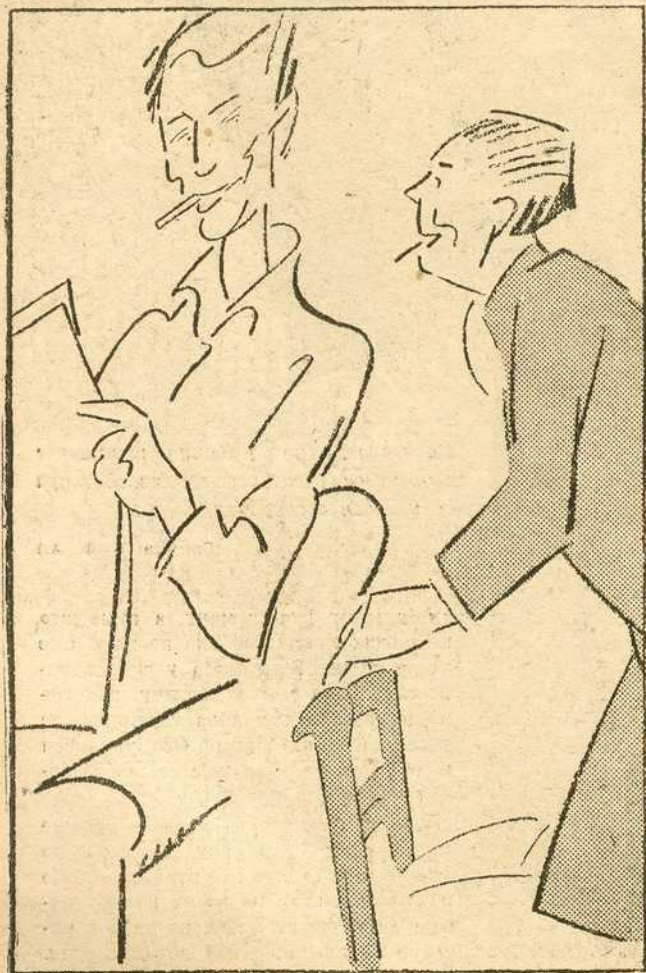
Коло Хумора

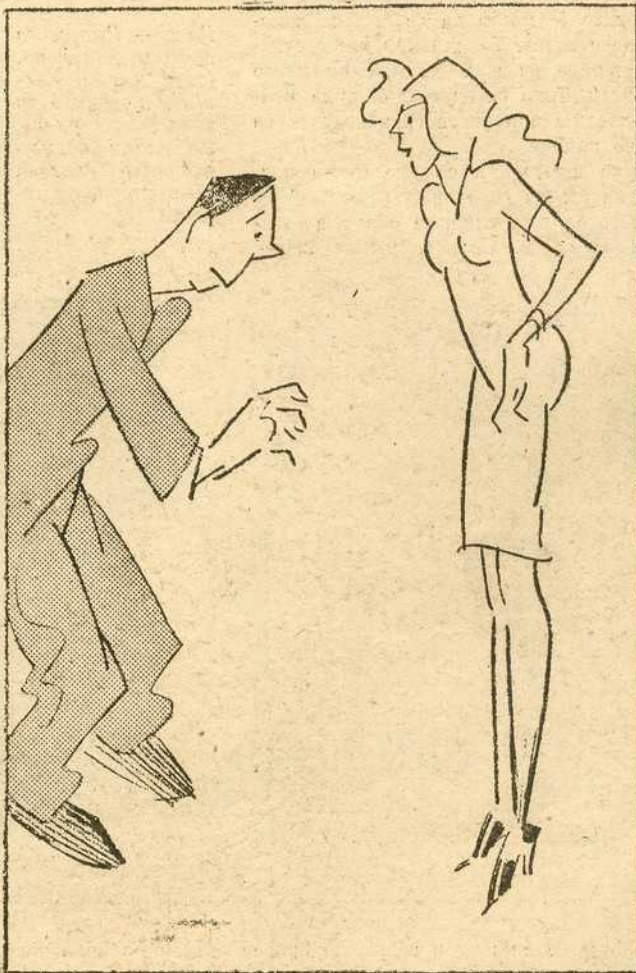
— Како се зовеш мали?
— П... п... п... Пера.
— Дали замучујеш?
— Јок, али замучује кум који ме је крстио.

— Верујеш ли да ће ме Васа волети
кад се будем удала за њега?
— Верујем. Он је од увек имао сла-
бост према удатим женама.

— Зашто нећеш да се жениш са Бебом?
— Ја, знаш, њена прошлост...
— Па њена је прошлост беспрекорна.
— Да, али и врлично дуга.

— Шта, зар опет нове ципеле?
— Не љути се, набавила сам их од своје уштеђевине.
— А откуда уштеђевина?
— Па продала сам твој зимски капут.

— Зашто држиш ту фигуру и за-
што се огледаш?
— Хоћу да упоредим колико сам
поцрнео да бих узвратио ону бронзану
боју коју моја Мица толико воли.

— Хоће ли ми дуго трајати ова
фризура?
— То зависи, госпођо, од страсти
вашег господина супруга.